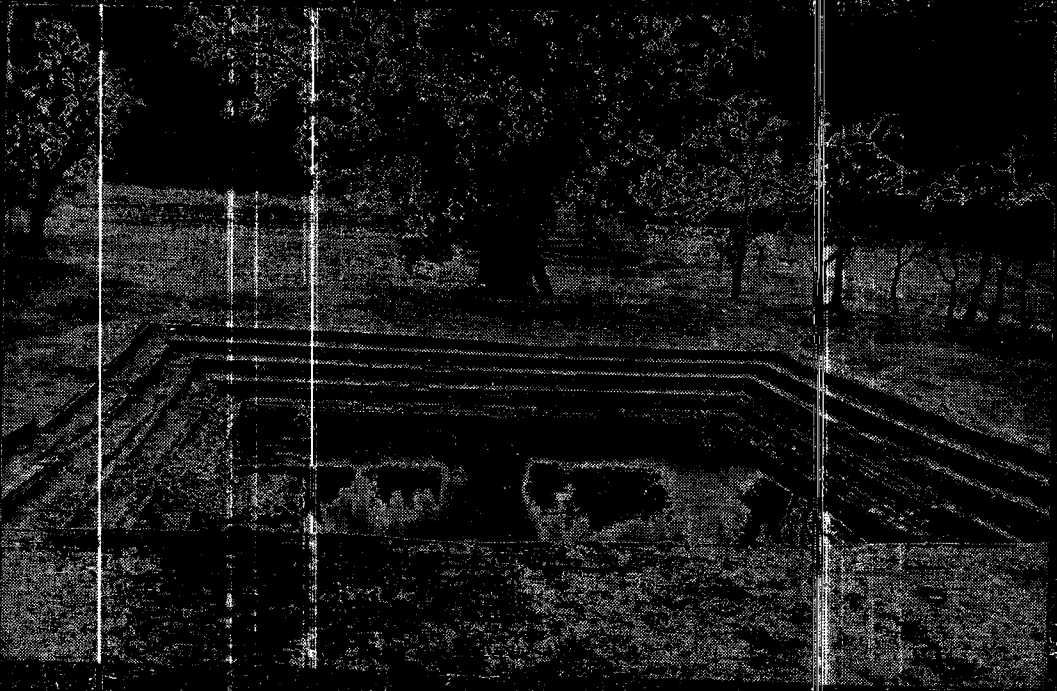

1979

9022

विश्वया महामानव गौतम बुद्धया महापरिनिर्वाण दिवस

व

२५२३ दँ क्यंगु पवित्र स्वाँया पुन्ही

तथा

1979 लुम्बिनी वर्षया

उपलक्ष्यय् भिन्तुना

ओम्बहाल, काठमाडौं ।

फोन: १३६०४

शाक्य प्रेस

परिवार

बुद्ध-वचन

यो ह वे दहरो भिक्खू - युञ्जति बुद्धसासने ।
सो इमं लोकं पभासेति - अब्भा मुत्तो व चन्दिमा ॥

अर्थ- वेदों के दहरो भिक्षु - युञ्जति बुद्धसासने ।
सो इमं लोकं पभासेति - अब्भा मुत्तो व चन्दिमा ॥

न तेन पण्डितो होति - यावता बहु भासति ।
खेमी अबेरी अभयो - पण्डितोति पवुच्चति ॥

अर्थ- घेरें बोलने गर्देमा पण्डित बनित्त, जो क्षमा शील, अबेरी तथा भय रहित छ, तबलाई पण्डित मन्वयन् ।

न तावता धम्मधरो - यावता बहु भासति ।
यो च अप्पन्पि सुत्वान - धम्मं कायेन पस्सति ।
सब्बे धम्मधरो होति - यो धम्मं नप्पमज्जति ॥

अर्थ- घेरें बोलने गर्देमा धर्मधर कहलाइए, जोरें मात्र सुनेर पनि तबनुसार आचारण गर्ने नै धर्मधर कहलाइए, उसको धर्ममा (काममा) ढिलासुस्ती हुंदैन ।

तुम्हेहि किच्चं आतप्पं - अक्खातारो तथागता ।
पटिप्पन्ना पमोक्खन्ति - कायिनो मार बन्धना ॥

अर्थ- काम त तिमोहरूले नै मनुं पदंछ, तथागतहरूले केवल मार्ग देखाई दिन्छन्, त्यसमार्गको आचारण गरी ध्यान अभ्यासी भएर मारको बन्धनबाट मुक्त हुन्छ ।

न परेसं विलोमानि - न परेसं कता कतं ।
अत्तनो ब अवेक्खेय्य - कतानि अकतानि च ॥

अर्थ- अर्काको दोष र अकालि के गन्धो के गरेन मनी हेतुं भन्दा आफ्नो दोष र आफुले के गन्धो के ।
हेतुं नै बेस छ ।

धल : (विषय-सूची)

नेपाल भाषा

नेपाली

अंग्रे जी

लेख	पृष्ठ	लेखक
बुद्ध-वचन	१	
बीख माय् लः बीमत्यो	३	धम्मवती
तथागतको दिन चर्या	६	भिक्षु धर्मरक्षित
दान पारमी	८	प्रेमहेरा ताम्राकार
चिकित्साको लागि आनापानसति	१३	प्रो. लालजीराम शुक्ल
बुद्ध र गणेश एकै हो !	१८	अनन्त रामचन्द्र कुलकर्णि
मैत्री	२०	दबलकाजी तुलाधर
शील	२१	मय्जु समीर स्थापित
लुम्बिनी विकास समितिको कार्यक्रम	२४	
धर्मकीर्ति विहारया गतिविधि	२५	
Characteristics of Buddha	35	Prakash Bajracharya
Activities of the Dharma Kirti Vihar	36	

बीख माय् लः बीमत्यो

ध्व उपदेश बुद्धं छु कारणे घया बिज्यागु अथवा ध्व सुयागु निमित्ते घया बिज्यागु ?

छन्हू गौतम बुद्ध बेलुवन विहारे बिज्याना च्वंगु समये अजातशत्रु जुजुं मभिम्ह देवदत्तयात गुरू नाला भक्ति याना जूगुलि थः नापं नाश जुया नर्के वनेमागु कारणे ध्व उपदेश विया बिज्यागु खः ।

अजातशत्रु जुजुं भगवान बुद्धयात कथं सूथे सुया दुःख बिया जूम्ह दुष्ट पापी देवदत्तप्रति श्रद्धा तथा वं धाःधागु दान बिया माने याना आपालं धन त्याग याना गयाशीषं पवंते विहार दना देवदत्तयात दान यात । अजाम्ह देवदत्तया खं न्यना बुद्धया विरोध याय्त, प्रहार याय्त आपालं सहायता बिल । वहे दुष्ट देवदत्तया खं न्यना थः बौ धर्मराजा गुम्ह कि श्रोतापन्न ज्वी धुं कुम्ह बिम्बिसार राजायात स्याना छ्वया लिपा थः तन्तुं विनाश ज्वीका च्वनेमाल । थुलिजक मखु थः गुरू देवदत्त जमीन तज्याना नर्के वन धागु खं न्यना थः म्हं न वयागु हे खं न्यना थः बीयात स्याय् धुं गु खँजक लुमना थः नं देवदत्त थें हे पृथ्वीले हे तुना वनीन ला धका धन्दा व पीरं राज्यसुख हे भोग याय् मफया बल । च्वंचवना थें च्वने मफुत । धने नं मफुत । दना च्वने नं मफुत । वया निर्मित वना वना थाय् पृथ्वी हे तज्याना वं थें जुल । वया मने ला न्ह्याबलें अबीचि नर्कया ज्वालां हे म्हे कःवोगु थें जुया बल । न्ह्याबलें वया न्ह्यापने नर्कपालं सःला च्वंगु थें ताय् दया च्वन । दाया हम्ह खिचा

थरथर खाना च्वनीथें मने न्ह्याबलें त्रास व भयं थरथर खाना बल । वया लागी बुद्ध बाहेक सुं भरोसा व शरण मखन । ध्व त्रास मन शान्ति याय्या निर्मित बुद्धयाथाय् हे शरण वनेमाः धयागु वया मनं निर्णय यानाच्वन । एनं बुद्धयात दुःख बीया लागी देवदत्तं धाःधागु गुहाली बियागु जक व बुद्धया उपासक थः अबुयात थः म्हं स्याय् धुं कुगुलि बुद्धयाथाय् वने धाय् नं छागु मखुत । अथे हे मने ताप व पश्चाताप पुना च्वन । अबले हे राजगृहे कार्तिक पूर्णिमा छुनु सकस्यां दीपावलि माने याइगु उत्सव जुया च्वन ।

उखुनु अजातशत्रु जुजुं थः मन्त्रीगणपि मुंका थःगु दरवारया चक्कगु छयले बिज्याना च्वन । अबले जीवक वैद्य नं जुजुया लिक्कसं च्वना छागु जुया च्वन । गौतम बुद्ध उगु बखते जीवक वैद्यया आम्रबने (अँया बगीचाय्) बिज्याना च्वंगु खः । जीवक वैद्य छम्ह बुद्धयाके श्रद्धा तथा च्वम्ह बौद्ध उपासक खः । अले व जीवक वैद्य थः लिक्कसं च्वंच्वंगु खना अजातशत्रु जुजुं थथे मती तथा बिज्यात- "आः जि अथें च्वना च्वने मजिल । जिमि गुरू जमीन तज्याना नर्के वने धुं कल धासैलि जि नं अथे हे नर्के वनी मखा ज्वी । उर्कि आः जि जीवक वैद्य पासा व्वना बुद्ध भगवानयाथाय् शरण वने माल । तर थथे तथ्यंक नं धाय् मछाल जि बुद्धया शरण वने" धका । छायाकि जि मूखं देवदत्तयात गुरू नाला बुद्धयात यक्व दुःख बीधुन । बुद्धया मुख्यम्ह उपासक थः अबुयात न जि स्याय् धुन । उर्कि

मये जि बुद्धयाथाय वनेनु धायगु । उकि खँ चाहिका धाय
माली धयागु मती तथा जुजु अजातशत्रुं धया बिज्यात-

भो मन्त्रीगण ! थोया चा (बहनिस्या आकाश) साप
बाँला, न्ह्यंपुसे च्वं । आकाशे सम्पूर्ण नक्षत्र पूर्ण जुया
च्वन, आकाशे नी जहाँ थिना यचुसे च्वना च्वन । थ्व इले
सुं श्रमण बा ब्राह्मणपिथाय वना धर्मया खँ न्यना मने
आनन्द व शान्ति काय दुसा गुलि ज्यू धका खँ न्ह्यथना
बिज्यात ।

शुलिजक जुजु अजातशत्रुं उज ज्वीत्रं मन्त्रीपिसं थःथः
गुरुपिनिगु बयान याना जुजुयात थः थः गुरुयाथाय यंबयगु
ग्वसाः श्वया च्वन ।

अले छम्ह मन्त्री न्हापां पुरण कस्सप धयाम्ह गुरुया
बयान याना धाल-वसपोलयाथाय शरण बिज्यासा छल-
पोलया मन शान्त ज्वीला धका बन्ति यात । जुजुं न्ववाना
बिमज्या ।

हानं मेम्ह मन्त्री थः गुरु मखलि गोसालयागु बयान
याना बन्ति यात- महाराज, वसपोलयाथाय बिज्यासा ला
छलपोलया मनयात शान्त ज्वी ला अयन अजातशत्रु जुजु
सुमुक हे च्वना बिज्यात ।

हानं मेम्ह मन्त्री धाल- महाराज, अजित केसकम्बल
धयाम्ह गुरुयाथाय शरण बिज्यासा छलपोलयात गाकं
आनन्द ज्वीफु अथे धाल नं जुजुं लिसः बिया बिमज्या ।

मेम्हस्यां धाल- महाराज, पकुध कच्चायन धयाम्ह
गुरु तःधंम्ह खः अन बिज्यासा भि ज्वी धका बयान यात ।
थ्व खँ न्यना नं जुजु अजातशत्रुया ख्वा चःमकं ।

हाकनं मेम्हसिनं बन्ति याना धाल- महाराज सञ्जय
वेलट्टि पुत्र धयाम्ह गुरुयाथाय बिज्याय माली । अथे नं
जुजु सुमुक च्वना बिज्यात ।

हानं मेम्हस्यां- निगन्थ नातपुत्रया बयान यात ।
वयागु बयान न्यना नं जुजुं छुं घया बिमज्या ।

जुजु अजातशत्रुं सुयागु संगत यासा शान्ति ज्वी धका

प्रश्न न्ह्यथंगु हे जीवक पाखें वया गुरु भगवान बुद्धया
बयान याकेगु आशां खः तर जीवक वैद्य सुमुक हे च्वंच्वन ।
मेमेपिनि थः थः गुरुया बयान यात । वैद्यया धासा जुजुं
हे तप्यंक जिके न्यसा जक धाय मखुसा प्वना प्वना छा्य
धका सुमुक च्वना च्वन । जुजुया धासा जीवक पाखें बुद्धया
बयान याक्य बी अले वसपोलयाथाय वनेगु धाय धका मती
तथा बिज्यागु जुया च्वन । जीवक वैद्यं छुं मधागुलि जुजु
अजातशत्रुं हे करपरे जुया न्यना बिज्यात-

हे जीवक, छ छा्य सुमुक च्वंच्वनागु ? मेपिनि थः थः
गुरुपिनि बयान यात, छु छ गुरु मदुला ?

अलेतिनि जीवक वैद्य दना थःगु अँया बगाचा पाखे
स्वया बुद्धं सरणं गच्छामि, धम्मं सरणं गच्छामि, संघं
सरणं गच्छामि धका स्वको वन्दना याना ह्हा बन्ति याना
अरहं आदि बुद्धया गुंगू गुण, बुद्धं (स्वाक्खात) बाँलाक
कना बिज्यागु धर्मया गुण खूगू, सुपटिपन्न आदि संघ गुण
गुंगू बयान याना वसपोल क्लेश मि मदेधु कुम्ह बुद्धयाथाय
छलपोल शरण बिज्यात धासा शान्ति व आनन्द दै वसपोल-
यागु दर्शनं हे मन याउँसे च्वनी । वसपोलयागु धर्म उपदेश
व शिक्षां हे आनन्द व सुख दै धयागु पूर्ण विश्वास दु ।
वसपोल आः जिगु हे अम्बवने निसःत्या भिक्षुपि सहितं
बिज्याना च्वंगु दु धका बन्ति यात ।

वैद्यपाखें शुलि खँ न्यनातिनि जुजुया ख्वा चक्कन
सन्तोष प्रकट यात, लेता पह वल । अले जुजुं आज्ञा जुया
बिज्यात जीवक ! अथे जूसा आः थर्थे हे वसपोलयाथाय
वनेनु, सल किसि आदि मागु प्रबन्ध ठीक या ।

वैद्यं तुरन्त सल, किसि व मिसापि पल्टनत आदि
आपाल आरक्षकत ठीक याना बिल, किसि म्हे जुजु च्वना
आपाल परिवार सहितं जीवक वैद्यया आम्रवने सवारी जुल ।

अनं निसःत्या भिक्षुपि निश्चल व निश्चद जुया शान्त
पूर्वक बुद्धया धर्म उपदेश न्यना च्वंगु खना जुजं आश्रयं

चाया धाल-अहो ! ध्वला चिकुलाया शान्तगु समुद्रे तःगोगु जहाज दिका तःथे गौतम बुद्ध शान्त जुया बिज्याना च्वंगु खना जुजुया मन अतिकं आनन्द जूगु खं प्रकट याना बिज्यात । थुलिमछि मनूत थथे च्वीकं हे हाःसः मदेक निश्चल जुया च्वंगु जि गबले हे मखनानि धैगु मती तथा श्रद्धा उत्पन्न याना ह्ला बिम्बि याना छसेलिकक च्वना बिज्यात । अनं लिपा बुद्ध भगवानयाके जुजु अजातशत्रु सामान्य फलसूत्रया खं न्यना बिज्यात । अले बुद्धं निगू भाण बार (परिच्छेद) सहितगु सामञ्ज फलसूत्रया व्याख्या याना कना बिज्यात । उपदेश न्यना जुजुया मन यारुंका हर्षं जुया बुद्धया शरण वना वन्दना याना जवं चाहुला थःगु दरवारेसं लिहाँ बिज्यात ।

अले बुद्धं भिक्षुपिन्त सःता थथे धया बिज्यात-भिक्षुपि, जुजु अजातशत्रुं थःत थःम्हं हे गाः म्हुल अर्थात् थःगु तुती थःम्हं तुं पाल । थःगु मार्गफल जानयात थःम्हं हे मदेका बिल । मभिपिनिगु संगतं याना अथवा बीख माय् लः बी लागुलि थःगु अमूल्य जीवन नाश जुल । कलंकित जुल । यदि जुजु अजातशत्रुं राज्यया लोभं धर्मराजा थः अबु बिम्बिसारयात हत्या मयागु जूसा ध्वहे वयात कनागु सामञ्ज फलसूत्र बाखँया अन्ते हे क्लेशं रहित जुया स्रोतापत्ति मार्गरूपी मिखा प्वाः चालिगु खः । मेखतं धाय्माल धासा स्रोतापत्ति मार्गं ज्ञान उत्पत्ति ज्वीगु खः । आः छुयाय् मूखं देवदत्तया शरणे वना वं धागु खं न्यना थः बी धर्मराजा बिम्बिसारयात स्याना ब्युगुलि पाले धुं कुगु ताइगसिमा हानं चुलि म्हुइगु थें स्रोतापत्ति मार्गं ज्ञानं रहित ज्वीका दु खं मुक्त ज्वी मफुम्ह जुया च्वने माल । थथे बीख माय् लः बीलात धाय् वःथःत नं हानि ज्वी परयात नं हानि ज्वी धया बिज्याय् धुंका न्हापा न्हापा जुया वंगु थःम्हं म्हुयागु गाले थः हे क्वब्बा वंगु घटना न्ह्यथना बिज्यात ।

न्हापा न्हापा वाराणसी देशे ब्रह्मदत्त जुजुं राज्य याना च्वंबले बोधिसत्व आपालं धन दुगु ब्राह्मण कुले जन्म जुया तःधिक जुसेलि तक्षशिलाय् दिसापामोक्ष गुरूयाथाय वना फुकक विद्यां पारंगत ज्वीका वया वाराणसी देशया दिसापामोक्ष गुरू जुया न्यासःम्हं कुमारपिन्त विद्या ब्वंका च्वन । इपि विद्यार्थीपि मध्ये छम्ह सञ्जीव धयाम्ह विद्यार्थी कुमार न दुगु जुया च्वन । व कुमारं धासा सीम्हं म्वाकेगु मन्त्र सय्का काश, तर वयात हाकनं स्याय्गु मन्त्र मसेकुसे च्वना च्वन । छम्ह व मेपि पासापि नापं जङ्गले वना सिं कावंगु बखते अन जङ्गले छम्ह धुं सिना च्वंगु खन । अले वं पासापिन्त फुइं याना धाल-पासापि, जि सीम्हं म्वाकेगु विद्या सेके धुन । हूं सीम्हं धुं जि म्वाकेफु धका फूर्ति याना पासापिन्त कन । अले पासापि पत्या मजुया धाल-सीम्हं नं गथे म्वाके फे, ज्वी मखुगुं खं ह्लाना च्वनी !

थुलि खं न्यनेवं सञ्जीव-का ! पत्या मजुसा सो धका धुंया न्ह्योनेसं च्वना मन्त्र ब्वन । पासापिसं सुमुक्त च्वना स्वया च्वन । वं मन्त्र ब्वना हहं धुं उंसि मना म्वाना वल । थुलि ज्वीवं पासापि फुकक बिस्सुं वन । सञ्जीवं मन्त्र ब्वनावं च्वन, धुं म्वाना दनाखतं वहे मन्त्र ब्वंभेस्या गपते ज्वना हि त्वना स्याना बिल । अनसं सञ्जीव सित । अले मेपि विद्यार्थीसिं जूगु घटना फुककं स्वया सिं ज्वना गुरूयाथाय् ल्याहा वना जूगु खं फुककं कन । अले गुरूम्हं बोधिसत्व मभिपिन्त उपकार यायगु हे विनाशया मूल कारण खः धया ध्वहे बीख माय् लः बीमत्यो, लः बिल धाय् वं अवश्य सफरे ज्वी, तः लः बी न्ह्यो बीख मा ला अमृत मां खः ला मखुला धयागु विचार याना हे जक लः बीमा, ए धयागु विचार याना हे जक सहायता व गुहाली बी माः धका उपदेश बिया बिज्यात ।

तथागतको दिनचर्या

भगवान् बुद्धको आचरण तथा व्यक्तित्व बुझ्न उहाँको दिनचर्या जान्नु आवश्यक छ । कुनै पनि मानिसको दिनचर्याले उसको आचरण र व्यक्तित्व दुवै देखाउँदछ । हामी तथागतको दिनचर्यालाई बुझ्न सकिने दृष्टिकोणबाट यहाँ हेर्दछौं ।

साधारणतः तथागतको दिनचर्या ५ भागमा बाँड्न सकिन्छ—

- १) भोजन अगाडिको चर्या
- २) भोजन पछिको चर्या
- ३) पहिलो पहरको चर्या
- ४) मध्यम पहरको चर्या
- ५) पछिल्लो पहरको चर्या

भगवान् बुद्ध बिहान सवेरै उठी दिशा पिशाच र हात मुख धुनु आदि जस्तो नित्य काम गरी, भिक्षाटन जाने बेला नभएसम्म एकान्तमा बसी, पछि भिक्षाटनको लागि अन्तर-वासक लगाई, कायबन्धन बाँधी, चीत्रर ओढी, पात्र लिएर कहिले एक्लै र कहिले भिक्षु संघका साथ गाउँमा भिक्षाको लागि प्रवेश गर्नु हुन्थ्यो । गाउँ नजिकै पुगेपछि उहाँ संघाटि पनि राम्रोसंग ओढ्नु हुन्थ्यो । भिक्षु संघ पनि संघाटि ओढेर तयार हुन्थ्यो, अनि भगवान् गाउँमा पस्नु हुन्थ्यो । गाउँमा कहिलेकाहिँ गाउँलेहरू भगवानसंग प्रार्थना गर्दथे— 'भन्ते ! हामीलाई दशजना भिक्षु दिनुस्, हामीलाई बीसजना दिनुस्' र भगवानको पात्र लिएर राम्रोसंग बिछ्याएको आसनमा बुद्धलाई बसाली सत्कारपूर्वक भोजन कराउँदथ्यो ।

भोजन सिध्याएर हात धोई सकेपछि बुद्ध उनीहरूलाई सुहाउने धर्मोपदेश दिनु हुन्थ्यो । कहिले काहिँ विशेष काम परेको बेला वा कुनै भिक्षुको गुण प्रकाशित गर्ने हेतुले स्वयं उपदेश नदिइकन उक्त भिक्षुलाई नै उपदेश दिन लगाउँदथ्यो । उपदेशपछि उहाँ भिक्षु संघसाथ विहार फर्कनु हुन्थ्यो ।

कहिले काहिँ भगवान् गाउँको दैलो दैलोमा भिक्षाटन गई पाएको भोजन एकान्तमा गएर खानु हुन्थ्यो । भोजन पछि फेरि विहार फर्कनु हुन्थ्यो । यदाकदा उहाँ विशेष कारणले भिक्षाटन नगई विहारमै पनि बस्नु हुन्थ्यो । एकपल्ट भगवान् मथुराको वृन्दावनमा बसी राख्नु भएको थियो । भोजनको समय बुद्ध भिक्षु संघको साथ लिएर भिक्षाटनको लागि नगरमा जानु भयो । तर नगरको नजिक पुग्ने बित्तिकै एक नाङ्गो राक्षसी बुद्धको अगाडि उभिन आई । भगवान् भिक्षुसंघ साथै त्यहिँबाट फर्कनु भयो । यो समाचार थाहा पाई मथुरा बासीहरूले विहारमा नै भोजनको प्रबन्ध मिलाई दियो ।

यस्तै एकचोटि भगवान् बुद्ध श्रावस्तीको जेतवन विहारमा बस्नु भएको थियो । नगरमा होलि चलिराखेको थियो । असभ्य गाउँलेहरू गालि गर्दै घुमिराखेका थिए । त्यस समय पनि भगवान् आफ्नो भिक्षुसंघ लगायत एक हप्तासम्म भिक्षाटन जानु भएको थिएन । भोजनको व्यवस्था विहारमै भएको थियो । जब कुनै दाता भिक्षुसंघ साथै भगवानलाई निमन्त्रणा गर्दथ्यो, तब उहाँ भिक्षुसंघ साथ लिएर दाताको घर भोजन गरी धर्मोपदेश दिएर

फर्कनु हुन्थ्यो । जब उहाँ भिक्षुसंघ साथ लिएर नगरमा भिक्षाटन जानु हुन्थ्यो, तब उहाँ अगाडि हिंडनु हुन्थ्यो र पछि पछि भिक्षुसंघ क्रमशः लाग्दथे । जब पा-पाँच सय भिक्षुहरूको पंक्ति नगर पस्दथे तब कस्तो राम्रो लाग्दथ्यो होला ? मानिसहरू उक्त शान्त भिक्षु-मण्डल देखी चकित हुन्थे । कहिले काहि भिक्षाटन अगाडि उहाँ साधु परि-त्राजकहरूको आश्रममा गएर वार्तालाप गर्दथ्यो र समय भएपछि भिक्षाको लागि नगर पस्नु हुन्थ्यो । त्यहाँबाट फर्के पछि उहाँ विहारको मण्डपमा राखेको बुद्धासनमा बस्नु हुन्थ्यो, जब सबै भिक्षुहरू भोजन गरिसक्यो अनि भगवानलाई खबर गरिन्थ्यो- “भन्ते ! सबै भिक्षुहरूको भोजन सकिसक्यो ।” त्यसपछि तथागत गन्धकुटीमा पस्नु हुन्थ्यो । यतिसम्मलाई तथागतको भोजन अगाडिको चर्या भनिन्छ ।

यसरी भगवानको भोजन अगाडिको काम सकेपछि गन्धकुटीको दलानमा बसी, खट्टा धोई, भिक्षुसंघलाई उपदेश दिनु हुन्थ्यो- “भिक्षुहरू ! अप्रमादि साथ (होश राखेर) जीवनको लक्षमा सम्पादन गर । ससारमा बुद्धको उत्पन्न हुनु दुर्लभ छ, मनुष्य जीवन पाउनु कठिन छ, सुअवसर प्राप्त गर्नु मुश्किल छ । प्रव्रजित हुनु तथा धर्म-श्रवण गर्नु पनि दुर्लभ छ ।” तब कसै कसैले भगवानसंग कर्मस्थान (योग-बिधि) को बारेमा सोध्दथे । भगवान पनि दिनचर्याको अनुरूप कर्मस्थान बताउनु हुन्थ्यो । त्यस-पछि सबै भगवानलाई वन्दना गरी आ-आपनो रात वा दिन बिताउने ठाउँमा जान्दथे । कोहि रूखको मुनि, कोहि जंगलमा, कोहि पहाडमा, कोहि अरू ठाउँहरूमा जान्थे । त्यसपछि भगवान गन्धकुटी भित्र पसी इच्छा भएमा केही समयको लागि दाहिनेतिरबाट पत्ती सिंह सय्यामा लेट्नु हुन्थ्यो विश्रामबाट उठेर महाकरुणाको दृष्टिले संसारलाई हेर्नु हुन्थ्यो । भगवान जुन गाउँको नजिक बस्नु हुन्थ्यो त्यहाँका मान्छेहरू भोजन सिध्याई राम्रो लुगा लगाएर

गन्ध, पुष्प आदि साथ लिएर विहारमा जम्मा हुन्थे । तब भगवान गन्धकुटीबाट बाहिर निस्केर सभामा राखेको बुद्धासनमा बसी सभाको स्थान तथा समय हेरी धर्मोपदेश दिनु हुन्थ्यो । समय अनुसार भगवान सभा विसर्जन गर्नु हुन्थ्यो । मानिसहरू भगवानलाई वन्दना गरेर फर्कन्थे । यसलाई तथागतको भोजन पछिको चर्या भनिन्छ ।

त्यसपछि यदि उहाँलाई नुहाउने इच्छा भयो भने उहाँ बुद्धासनबाट उठेर स्नानघर पस्दथ्यो । अरूहरूले भगवानको आसन गन्धकुटीको आंगनमा बिछ्याई दिन्थ्यो । तथागत रातो अन्तरवासक लगाई, कायबन्धन बाँधी, उत्तरासंगलाई एकापट्टि काँधमा राखेर केहि क्षणको लागि चुपचाप एकै बस्नु हुन्थ्यो । तब भिक्षुहरू विस्तार विस्तारै चारैतर्फबाट आएर भगवान कहाँ जम्मा हुन्थे । उनीहरू मध्ये कसैले प्रश्न गर्दथे, कसैले कर्मस्थान र कसैले धर्मोपदेशको लागि प्रार्थना गर्दथे । उनीहरूको इच्छा पूरा गर्नुमा नै तथागत प्रथम प्रहर बिताउनु हुन्थ्यो । यसलाई तथागतको प्रथम प्रहरको चर्या भनिन्छ ।

प्रथम प्रहर सकेपछि जस भिक्षुहरू भगवानलाई वन्दना गरेर फर्कन्थे तब सम्पूर्ण दश हजार चक्रवालहरूको देवता मौका पाएर भगवानकहाँ आई प्रश्न सोध्दथे । शास्ता उनीहरूको उत्तर दिनु भै मध्यम प्रहर बिताउनु हुन्थ्यो । यो हो तथागतको मध्यम प्रहरको चर्या ।

पछिल्लो प्रहरलाई भगवानले ३ भागमा बाँडी, पहिलो भाग चक्रमण गर्दै (यताउता हिंड-डुल गर्दै) बिताउनु हुन्थ्यो । दोश्रो भागमा गन्धकुटी भित्र पसी स्मृतिका साथ दायातिरबाट सिंहसय्यामा लेट्नु हुन्थ्यो । तेश्रो भागमा उठेर बसी पहिलेका बुद्धहरूको पालामा दान, शील आदि पुण्यकर्म गर्ने व्यक्तिहरू हेर्नको लागि महाकरुणा-समापत्तिमा बसेर बुद्ध चक्रु द्वारा संसारलाई हेर्दथ्यो । बुद्धको पछिल्लो प्रहरको चर्या यस्तो थियो ।

यो भयो बुद्धको साधारण दिनचर्या । समय, स्थान तथा प्रयोजन हेरी यस दिनचर्यामा केहि मात्रै फरक हुन्थ्यो, त्यो पनि वर्षावासका ३ महीना तथा कुनै विहारमा केहि दिन बसेको बाहेक घुम्न गएको समय आदिमा मात्रै । शास्ता जब टाढा बस्ने व्यक्तिमाथि अनुकम्पा राखेर ऋद्धि-बलबाट त्यहाँ जानु हुन्थ्यो र जब बस्ती, गाउँ तथा नगर-हरूमा भिक्षाटन जानु हुन्थ्यो, धर्मोपदेश दिनु हुँदै घुम्न हुन्थ्यो । कहिले काहिं तथागत आफ्नै अगाडि भूखाहरूलाई खाना दिलाई दिन्थ्यो, रोगीहरूको सेवा स्वयं गर्दथ्यो, धेरै योजन पर गर्दै रूखमुनि बसी जगत उद्धारको विचार गर्नु हुन्थ्यो तब यी चय हिरूमा केही मात्रामा फरक पर्दथ्यो । कहिले काहिं त रात भरि मैदानमा गएर ध्यान सुख गर्नु हुन्थ्यो । कहिले काहिं यस्तो पनि हुन्थ्यो कि उहाँ अरू

परिव्राजकहरूको आश्रममा गएर धर्मालाप (धर्म छलफल) गर्नु हुन्थ्यो । कति पल्ट त भगवानलाई खालि पात्रै लिएर फर्कनु पर्दथ्यो ।

यसरी हामीले देख्यौ कि तथागतको दिनचर्या अत्यन्त परिशुद्ध तथा अनुपम थियो । उहाँको दिनचर्यासंग संसारको कुनै पनि महापुरुषको दिनचर्या तुलना गर्न सकिदैन । के संसारको कुनै पनि कुनामा यस्तो महापुरुषको जन्म भएको छ, जसको दिनचर्या नियमित तथा सधैं क्रमबद्ध थियो र जसले स्वयं मुक्त भएर पनि संसारलाई मुक्त गर्ने प्रयत्नमा नै आफ्नो सम्पूर्ण जीवन बिताई दिएभ्यो ? यस्तो लोकोत्तर चर्या हुने तथागतलाई नमस्कार !

अनु० प्रकाश

प्रेमहेरा ताम्राकार

दान पारमी

पूजा रूप व अनुकम्पा वा अनुग्रह रूप थःगु वस्तु कर्मफले विश्वास याना बीगु दान खः । अभिधर्मकथं थःगु वस्तु बी धका मती वोगु चेतना हे दान खः ।

बुद्धया धापूकथं दान बीत गरीब ज्वीगु बाधा मखु । गरीब जूसां थःमहं फुथें छुं श्रमदान याय् फु । थःत ज्याय् खेले मदगु सुयातं बीगु छुं थाकुगु खें मखु । थाकुगु ला भिगु बांलागु अले थःत योगु वस्तु बीगु खः । तर थथे भिगु दान बीगु ज्या कीथें ज्यापि मन बःमलापि मनूतसें याय् फंमखु । थज्यागु ज्या महापुरुष वा मन वयातुपिसं जक याइ । दान पारमितां पूर्ण याय्त् भिभिगु वस्तु त्याग याय्

फेके मानि । गबले तक थःत योगु भिगु वस्तु दान बिई फेमखु अबले तक दान पारमी पुरे जुड मखु । उकि कीसं दान बीगु व महापुरुष बोधिसत्वपिसं दान बीगु यक्को पाः ।

बोधिसत्वपिसं दान याइबले दान यानागुया फल प्राप्त जुइमा धका प्रार्थना याइमखु बरू बुद्धत्व प्रार्थना याइ । अले मेपिनि परोपकारया लागी जक याइ । तर कीथें ज्यापि साधारण मनूतसें दान याइबले दान यानागुया फल प्रार्थना याइ । हानं कीसं थःत योगु वस्तु दान याय् नं फंमखु । कीथें ज्यापि मनूते दान याय् धुंका नुगः स्याय्यो ।

उकिं न्हापां हे थःम्हं फक्को जक दान यायमाः । करपिनि सरले लीयके माः धका थःम्हं मफु मफु अप्पो दान याः जुल धाःसा नुगः स्याका शोक याना च्चने माली । उकिं बुद्धं धया बिज्यागु दु—“दानं च युद्धं च समान माहू” अर्थात् दान व युद्ध बराबर खः । थ्व खँयात उदाहरण बीया लागी बाखं छपु न्ह्यथने त्यना । न्हापा बाराणसी देशया मद् धयाम्ह जुजुया दान बी धुंका साब नुगः स्यात बा लोभ जुल । उकिं याना जुजुया मानसिक ल्वे जुल । व ल्वे लायकेत दरवारे चटक क्यनेगु तमाशा जुल । चटक याः बोम्हस्यां ३२ इच्च ताहाकःगु तलवार नुना छोट । जुजुया आश्रयं चायां थज्यागु आश्रयं मेगु छुं दुला धका जुजुं छम्ह मन्त्रियाके न्यंबले व मन्त्रीं धाल—महाराज, सुनानं थःगु वस्तु मेपिन्त बी धायगु, सुं मनू धनया लोभं मस्त जुया मेपिनिगु हि त्वनीगु तलवार नुना छोयगु स्वया नं आश्रयंगु ज्या खः ।

जुजुं मेम्ह मन्त्रीयाके मेगु नं छुं आश्रयंगु दु ला धका न्यंबले व मन्त्रि धाल—महाराज, वचनं याना म्वाना च्वंपि मदु । उकिं वचनया छुं अर्थ मदु । सुनानं बी धयार्थे लोभ मयासे बिल धाःसा वहे थाकु मेगु फुक्क अःपु । थ्व खँ न्यना जुजुया थःम्हं बी धाय् धुंगु बीधुन धयार्थे लेले तायाच्वन ।

हानं जुजुं सेवक धयाम्ह बोधिसत्व मन्त्रीयाके न्यन— व निगू स्वया तःधंगु मेगु छुं दु ला ? सेवकं धाल—सुं मनुखं तःधंगु वा चीधंगु दान बी, बी धुंगु चीज न्ह्याक्को हे मू बंगु जूसां बी धुंका पश्चाताप याना नुगः मछिका मच्वंसा वर्थे तःधंगु मेगु छुं मदु । बोधिसत्व सेवकया खँ न्यना जुजुं मती तल— बी नं धाय् धुन बी धयार्थे बी नं धुन, बी धुंका नुगः मछिना च्वंगु व नं त्याग याय् माल धका शोक मदेका छोट ।

उकिं थ्व बाखनं कीसं सीका काय्फु कि दान बीधुंका

नुगः स्याना लोभ याना जुल धाःसा उकिं मानसिक ल्वे बढे जुया मन गबले आनन्द जुइ मखु । गुकिं याना न्ह्याबले शोक जुया च्वनी । उकिं कीसं नं दान याय् धुंका पश्चाताप याय् मज्यू । दान बियार्थे धैर्य देकेमाः । अथे दान बीधुंका लोभ चाया शोक याना च्वने माली मखु । हानं दान पारमिता पुरे याय् मफुम्हेंस्यां मेगु पारमी पुरे याय् फेमखु । दान पारमि मेमेगु गुणया मू देका बीम्ह खः । त्याग चेतना हे मदुम्हेंसिके मेमेगु गुण दैमखु । उकिं त्याग चेतना देकीगु दान बीगु अभ्यास कीसं याना व वनेमाः ।

दान बीगु काइम्हेंसित फाइदाः—

दान बी जक धयां मज्यू । बियार्थे काइम्हेंसित फाइदा व भि जुइगु ज्वीमाः । न्होने लाःगु वस्तु दान बियां दान काइम्हेंसित फाइदा मज्वी फु । गथे रोगी छम्हेंसित मनीगु नसा दान बियां छुं फाइदा दैमखु, रोगीया ल्वे फन बढेजक जुइ । उकिं इमित वासः अले मनीगु नसा दान बीमाः । अथे हे छुं मस्युम्हं मचा छम्हेंसित साप नःगु अथवा जःगु चुपि वा चक्कु दान बियां छुं मस्युम्हं मचायात हानी जक जुइ । उकिं कीसं नं दान बीगु अवस्थाय् काइम्हेंसित फाइदा ज्वीगु बस्तु दान बीमाः । सिक्तिं वगु दान व्यूसां स्यंगु ज्याखेले मदुगु दान बियां छुं फाइदा मदु । की नं खोयात छायाबने अले दान बीबले पुलांगु सिसाबुसा न्यायगु चलन दु तर अथे याना दान काइपिन्त छुं फाइदा मदु । अज्यागु स्यंगु वस्तु बियां काइपिन्त छुं फाइदा मदु धयागु थुइका ज्याखेले दुगु दान बी सेकेमाः ।

प्रतिग्राहक विभाग (गुण):—

प्रतिग्राहकया गुण स्वया नं दानया फल वनी । शीलवानपिन्त बियागु दानया फल अप्पो दइ । शील मदुपिन्त बियागु दानया फल कम ज्वी । तर दान व्यूम्हं गुण सम्पन्न

त्र शीलवान् जुल धाःसा न्हाम्हेसित दान ब्यूसां दानया फल
तः धं ज्वी । उर्कि बुद्धं धया बिज्यागु दु-

“यो शीलवा दुस्सीलेसु ददाति दानं
धम्मेन लद्धं सुपसन्नचित्तो
अभिसद्दहं कम्मफलं उलारं
सा दक्खिणा दायकतो विसुज्जति ।”

(दक्खिणा विभङ्ग सुत्त)

‘शुशीलवान्, धार्मिकपूर्वकं कमाय् याना तःगु वस्तु
कर्मफल विश्वास याना उद्धार चित्तं दुश्शीलमेसित दान
ब्यूसां नं ब्यूम्ह दातायात भि ज्वी ।’ तर की यक्को हे
बाखं न्यना जूसा नं चरीत्रहीनम्हेसित दान बी लात धका
पञ्चाताप याना जुइ । दान बी धुंका थये पञ्चाताप याय्
मज्यू । थये दुश्शीलपिन्त दान बी धुंका मखुमेसित बी लात
धका चित्तं स्यनीगु जूगुलि मन बःमलातले भिपि ल्यया दान
बीमाः । बोधिसत्त्वपिसं दान याइबले गुण दुम्ह, शीलवानपिन्त
जक याइ मखु । दुश्शीलपिन्त नं दान याइ । उदाहरणया
लागी विश्वन्तर राजकुमारं छुं गुण मदुम्ह जुजक ब्रह्म यात
मचात दान ब्यूगु खं कीसं थन न्ह्योने तेफु ।

शीलवानपि जक ल्यया बोधिसत्त्वं दान बीगु मती तःगु
जूसा दान पारमी पुरे मज्वीगु खइ । बोधिसत्त्व गुलि नं
थःगु जीवन मिखा, हि आदि दान ब्यूगु खः व फुक्कं
दुश्शीलपिन्त खः । उर्कि बुद्ध ज्वीम्ह बोधिसत्त्वं गबलें नं
दान काइम्ह व्यक्ति शीलवानम्ह खःला, मखुला धका सो
जुइ मखु । उगु बारे च्यूता तैमखु । तर शीलवानम्ह प्रति
ग्राहक नाप लाइबले अप्पो श्रद्धा व आदर तथा दान बी ।
तर श्रावक बोधिसत्त्व चरित अनुसार प्रतिग्राहकया गुण
स्वया जक दान बीगु भि धया तःगु दु ।

तीर्थंकर अबौद्ध उपाली सेठं त्रिरत्न शरण वने धुंका
तीर्थंकरतेत थःथाथ् छे दुमकायगु स्वसा र्वल । इमित

दुकाय् मते धयागु आज्ञा विल । तर तीर्थंकरतेत दान बीगु
तोता मब्यू । दान काईपि दुश्शील जूसां दान बीम्ह
शीलवानम्ह जूसा दान ब्यूम्हेसित फल दइ धका बुद्धं धया
बिज्याकथं उपालि सेठं त्रिरत्न शरण वने धुंका नं तीर्थंकर
तेत दान बिया हे च्वन । उर्कि श्रावक बोधिसत्त्व उपालीया
चरित्र लुमंका ते बह जू ।

दुश्शील दान

बुद्धं गुबले नं फलनाम्हेसित दान बी ज्यू अथवा
फलनाम्हेसित दान बी मज्यू धका धया मतः । दक्खिणा
विभङ्ग सूत्र अनुसार दान बीपिन्त रोके यात धाःसा स्वम्ह
व्यक्तितेत हानी याःगु जुइ ।

- १) दायकया पुण्ययात स्यंकुगु जुइ,
- २) प्रतिग्राहकया लाभ स्यंकुगु जुइ,
- ३) अले न्हापां थःगु सत्पुरुष गुणयात लीना बांछोगु
जुइ ।

उगु सेठं दान बी त्यंबले चान्हे देवतापि वया धाइ-कन्हे
दान बीत्यन, फलनाम्ह भिक्षु शीलवान खः, फलनाम्ह भिक्षु
दुश्शीलम्ह खः । तर उगु सेठं छुं चीज दान बीबले
शीलवानपि, दुश्शीलपि भिक्षुपि धका छुं भेदभाव तथा
दान याइ मखु । अनागामि उगुसेठं दान बीत छुं भेदभाव
मतः ।

दान प्रभेदः—

दान स्वथी दुः— १) आमिस दान, अभय दान,
३) धर्म दान ।

थःयाके दुगु नेगु व मेमेगु वस्तु दान बीगुयात आमिस
दान धाइ ।

जीवन दान बीकेत कुतः यायगु जजुपिनि पाखें
अभयया वचन कायेगुयात अभय दान धाइ ।

निस्वाथं भाव थःम्हं स्यूगु भिगु खं कनेगु वा कंकेगु,

बाखं कनेगु, सफू छापे याय्गु, धर्मशाला देका बीगु, पुस्तकालय देका बीगु आदि धर्मदान खः ।

दान पारमी

“पुस्तकार घनादि उपकरण परिच्चागो दान पारमी, अत्तनोअङ्ग परिच्चागो दान उपपारमी अत्तनो जीवित परिच्चागो परमत्थ पारमी ।”

धन, पुत्र, कलाः आदि वस्तुत दान बीगु दान पारमी खः । अङ्ग प्रत्यङ्ग हे हीन ज्वीक दान बीगुयात दान उपपारमी धाइ । अले महासत्त्व राजकुमारं थें थःगु प्राण हे वंक दान बीगुयात दान परमत्थ पारमी धाइ ।

सम्यक सम्बुद्ध ज्वीत थुपिं स्वंगू दान पारमी पुरे यायमाः । की थेंजापि साधारण मनूतसँ ध्व फुक्कं दान पारमी पुरे याय् फेमखु । बुद्धं ध्व दान पारमी फुक्कं पुरे याना बिज्यागुलि हे अपाय्धंगु बुद्धत्व प्राप्त याय् फुगु खः । तर प्रत्येक बोधि ज्वीत दान पारमी व दान उपपारमी जक पुरे यासां गाः, दान परमत्थ पारमी पुरे याय्म्वा । अले श्रावक बोधि ज्वीत दान पारमी छगू जक पुरे याःसां गाः ।

बुद्धं बरोबर दान याय्माः धका धया बिज्यागु हे गरीबी मदेकेत, जिगु जिगु धका क्वातुक ज्वना प्यपुना च्वनेगु बानी मदेकेत खः । थुकि याना (आशक्ती दैमखु) दुःख दैमखु, अले दुःखीपनि उपरे करूणा दइ । थौया ध्व स्वंगूगु विश्वय नं दक्को विकास अले विकासोन्मुख देशया मुख्य उद्देश्य हे धनीगु राष्ट्रं गरीबगु देशयात ध्यबा, विभिन्न वस्तुत आदि छुकि फत उकि ग्वाहाली याना गरीबी मदेकीगु खः । गुकि याना गरीब देश नं जीवनस्तर थाहाँ वना धनीगु देशथें च्वन्हाय् फइ । थथे ज्वीगु हे देश विकासया लक्षण खः । उकि यक्को दं न्हापा बुद्धं धया बिज्यागु खँ थौया ध्व वैज्ञानिक युगे नं मिले जूवःगु खनेदु । थथे विभिन्न धनी देशे गरीब देशयात सहायता, चन्दा,

त्यासा, आदि बिया च्वंगु छखें स्वल धाःसा दान खः । गथे दुपिसं मदुपिन्त बीबले गरीबी मदया वनी । अथे हे धनीगु देशं गरीबगु देशयात दान बीबले गरीब देशत मदया वनी । ध्वहे ज्यां याना थौया फुक्क देशया उद्देश्य पूरा याय्फे थें च्वं, बुद्धं दानयात अपो मातृत्व बिया बिज्यागु हे थुकि गरीबी तना वनी धेगु विचार खः ।

हानं दान बीगु बानीं याना जिगु जिगु धका क्वातुक ज्वनेगु धेगु दैमखु । दान यापगु बानी मदुपिन्त छुं वस्तु दान बिल हे धाःसां दान बीधुं हा नुगः स्याइ अले वहे लुमंका शोक याना च्वने माथी । थज्यागु स्वभाव दुपि मनूतेत बुद्धं आपालं दानया खँ कना नुगः केकुपिन्त चकका ब्यूगु दु ।

नुगः स्याम्ह सेंठ

ह्लापां बुद्धया पाले साब हे नुगः स्याम्ह सेंठ छम्ह दु । वया कलाः काय्-म्हाय्पिन्त नं नकेमाः धयागु मडु, थः जक ने देवं गाः । छम्ह व साहुया माल्पा छुना ने मास्ती बल । तर सुयातं नकेगु इच्छा मडुगुलि कलाःयात नं मकं व शोकं याना फन गंसी जक जुया वन । थथे जुया वंगु खना कलाम्हेस्यां न्यन-छित छु जुल, गंसी जुजु वनाच्वन । थः माल्पा ने मास्ति वोगु खँ कन । अले मस्तेत नं माकः प्याखं कयने छोया निम्ह जक च्वना माल्पा छुना च्वन । ध्व खँ बुद्धं सीका बिज्याना भिक्षु मोग्गलायनयात अन छोया बिज्यात । इमि माल्पा छुना च्वंच्वं भिक्षु मोग्गलायन तुरून्त ऋद्धि बलं कसी वना न्हाणे दना च्वन । भिक्षु खना साब दिक्क चाल । थथे बीमाली धका बैंगले थ्यंक च्वना छुनानं मतोतू का । ध्वयात चिकीचा पाक छपा छुना व्यु धाल । चिकीचापाक छुगु ला थपाय्पा जुया वन । साहुया तसकं तें प्याहाँ वया थःम्ह हे छकूचा छुचुं तया छुगु ला फन हे तःपा जुल । साहुया दिक्क जुया न्हाय्मुसां

छपा बियाछो धका धासैलि कलाह्नेस्यां बीत छपा काःबले दक्को छधी जुल । बच्छि याय धका निम्हस्यां निखें सालं न बाकू मजुसैलि अलछिनाम्ह भिक्षुयात फुकं बियाछव धका घाल । फुकं भिक्षु मोग्गलायनया पात्रे तथा बिल । अले मोग्गलायन भन्ते नं सैठ व वया कलाः निम्हसितं बुद्धया थाय व्वना यंकल । भगवानयाथाय् थ्यंका बुद्धं माल्पा फुकं भिक्षुपिन्त इना थः नं नया ल्यंगु साहु व साहुनी पिन्त लुधकं नकल । अले बुद्धं धया बिज्यात-

का साहु आः नं नुगः स्यानि ला ? थथे इना ने सेकेमाः । अले मने शान्ति दइ, आनन्द दइ, सन्तोष दइ । छि थः मचातेत नकेमाली धका पिनें पित्तिना कुनेंनिसें खापा तिना बैगले च्वना याकःचा नेत सना मतिकुह्हा जूगुलि माल्पा काय्के हयागु खः । स्वया दिसं, सिना वने बले ज्वना वनेगु छुं मदु । भिगु व मभिगु कर्म जक ज्वना वनेगु दइ । देक न नुगः स्याना नहे मनःसें, सुयातं छुं मव्युसें सिना वन धाय्बं गति भिनी मखु । अगति लाः वनी । थ्व खं न्यना साहुया कपति मन, केकुगु नुगः चक्कना वन । उकि थ्व बाखनं कीसं सांका काय्फु कि की नं नुगः स्याना व सैठ ये जुल धाःसा शोक जक ज्वीका च्वने माली । तर अथे मयासें सकसितं इना नेगु ब्रानी जुल धाःसा मन आनन्द जुइ । उकि की नं न्हाबलें नुगः चक्कना

च्वनेमाः ।

थथे नुगः चक्कना छकूचा जूसां सकसितं इना नेगु बानी जुल धाःसा दुःख दैमखु । बुद्धया पाले छम्ह गरीबम्ह मिसां अरहन्तपिन्त छुचुंमरी दान व्युगुया फलं व गरीब मजुल । उकि बुद्धं धया बिज्यात- व मिसां छुचुंमरि जक दान व्युसां बर माया पुसा चिकी गोसां मां तःमा जू ये खः ।

थथे हे गरीबम्ह मिसां मन चक्कना मत छप्वा च्याकुगु महत्त्वपूर्णं जूगु घटना छगू न्हाथने त्यना । भगवान बुद्धं यक्को थासे चाचाहिला बिज्याय् धुंका आपालं दिन लिपा श्रावस्ती जेतवने लिहाँ बिज्यात । जुजुनिसें कया सारा जनता दीपावलि माने याना स्वागत यायगु ग्वसा ग्वल । छम्ह गरीबम्ह मिसाया नं मत छप्वा च्याकेगु इच्छा जुल । तर गरीब जूगुलि वयाके ध्यबा छगः हे मदु । वया तसकं हे अपशोच जुल । वं ध्यबा छगः लवीका हल । चिकं पसल्यां खं फुकं न्यना ध्यबा छगः कया चिकं यक्को देक बिया हल । चिकं ज्वना वना जेतवन विहारे मत च्याकल । चान्हे गोफे वल । मेगु मत फुककसित वहे मिसां च्याकुगु मत छप्वा जक मसी । थ्व खना मोग्गलायन आश्रयं चाया बुद्धयाके थ्व जूगुया कारण न्यन । बुद्धं धया बिज्यात- गरीबम्ह मिसां संसारया अन्धकार मदकेगु मती तःगुलि व मसीगु खः ।

दिसा पिसाब मात्र भएको सानो ठाउँमा बसी रहनु दुःख हो, फेरि त्यो भन्दा पनि आफूले उपकार गरेको याद नराख्ने अकृतज्ञ मानिससंग बस्नु अत्यन्त दुःख कष्टको कुरा हो ।

- लोकनीति

चित्तकित्साको लागि आनापानसति

धेरै प्रकारका मनको नराम्रा भावनाहरूबाट मुक्त हुने सर्वोत्तम उपाय आनापानसतिको अभ्यास हो । यो अभ्यास भगवान बुद्धले बताउनु भएको थियो, यसबाट धेरै प्रकारका नचाहिदो विचारहरूबाट मुक्त हुन सकिन्छ । भगवान बुद्धले भन्नु भएको छ कि ३ प्रकारका वितर्कहरूले मनुष्यहरूलाई सर्वै दुःख दिई राखेको हुन्छ - काम वितर्क, अमैत्री वितर्क, र हिंसा वितर्क ।

काम वितर्कले अनेक प्रकारका काम वासना सम्बन्धी कुराहरू मनमा ल्याउँदछन् । यसबाट मान्छेहरू अनेक प्रकारका काम कृत्यहरूमा लाग्दछन् । अमैत्री वितर्कले गर्दा मानिल अरुहरूको निन्दा गर्छ र दुर्गुणहरूको मात्र विचार गर्छ र अनि उनीहरूलाई विनाश गर्ने कुरा सोचछन् । हिंसा वितर्क यस्तो विचार हो जुन कि सदा बदला लिने भावना मात्र बारबार मनमा उठिरहन्छ, जसलाई हटाउन हामी असमर्थ हुन्छौं । काम भावनाको विरोध अशुभ भावना बाट हुन्छ अर्थात् शरीरको विभिन्न अङ्गहरू प्रति बार बार अशुभ विचार ल्याएर काम-वासना वशमा गर्न सकिन्छ । शारीरिक अशुभताको अर्थ शरीरको फोहरीपन तथा अनित्यता हो । अमैत्री भावनाको प्रतिकार मैत्री भावनाको अभ्यासबाट हुन्छ र व्यापाद वितर्कको प्रतिकार आनापानसतिको अभ्यासबाट हुन्छ । आनापानसतिको अभ्यास मानसिक तथा शारीरिक शैथिलीकरणको अवस्थामा आफ्नो मनमा उठ्ने विचारहरूमा ध्यान दिएर गरिन्छ । भगवान

बुद्धको अनुसार मानिसले विधिपूर्वक सर्वै आनापानसतिको अभ्यास गरी रहेमा उसलाई मानसिक लाभ मात्र होइन समाधि अवस्था पनि प्राप्त हुन सक्छ ।

आनापानसति 'प्राण अपान स्मृति' को पालि रूपान्तर हो । यो अभ्यास प्राणायाम अभ्यास भन्दा फरक छ । यसमा चित्तलाई सास तान्नु र छान्नुमा एकत्रित गर्नु पर्दछ । यो एक मानसिक अभ्यास हो । यो अभ्यास जति स्वस्थ व्यक्तिहरूको लागि उपयोगी छ त्यत्तिकै मानसिक रोगीहरूको लागि पनि उपयोगी छ । मानसिक रोग लागेको बेलामा मानिसको मन सासको अधिनमा हुँदैन । विना कारण उसको मनमा नाना प्रकारका अशुभ विचारहरू उठन थाल्छन् । रोगीको मनमा कहिले काहिं विचार आउँछन् कि उसको कोहि सम्बन्धी मनैछ, कसैले उसलाई विष दिनेछ, अथवा उसलाई कुनै ठूलो शारीरिक रोग हुनेछ । कहिले काहिं उसको विचारमा आउँछन् कि समाजको सबै मानिसहरूले उसलाई हेर्ना गर्नेछन् । कहिले काहिं कुनै फोहरी विचार अथवा आफ्नै कुनै भूलको विचार आइरहन्छ । यी विचारहरूले गर्दा रोगी कहिल्यै आरामसम्म बस्न पाउँदैन । यस्ता सबै विचारहरू आनापानसतिको अभ्यासबाट खतम हुन्छन् ।

मानसिक रोगीको इच्छा शक्ति आफैसंग लड्दा लड्दा कमजोर भएर जान्छ । यसकारण उसमा नराम्रो विचारलाई मगजमा आउन रोक्ने कुनै शक्ति बाकि रहँदैन । यस

शक्ति प्राप्तिको लागि एक यस्तो अभ्यासको जरूरत पर्छ जुन कि कुनै महापुरुषको प्रयाससंग सम्बन्धित छ । आना-पानसतिको अभ्यासले त्यसको शिक्षक भगवान् बुद्धको मूर्तिको फल्फुलको याद दिलाउँदछ । यसबाट अशुभ विचार हटाउनमा विशेष सहायता मिल्दछ । दृढ इच्छा-शक्ति हुने कुनै व्यक्तिको ध्यानमात्रले पनि मानिसमा इच्छा-शक्तिको बल बढ्दछ जस्तै कि चुम्बकको अगाडि पुगेमा साधारण बल बढ्दछ अर्थात् आफुमा चुम्बकिय गुण आफसे आफ आएको पाउँछ ।

आनापानसतिको अभ्यासको शुरू शुरूमा अनेक प्रकारको विचार उग्र रूपमा मगजमा आउँछन् । अभ्यास द्वारा यी विचारहरू विस्तार विस्तारै क्षीण हुँदै जान्छन् । धेरै दिनसम्मको यस्तो अभ्यास पछि मानिस एक अपूर्व मानसिक शान्तिको अनुभव गर्न थाल्दछ । जति जति यस शान्तिको अनुभूति बढ्दै जान्छ त्यति त्यति उसले बाहिरी सास तान्नु छोड्नु क्रिया बिसन्दै जान्छ र पछि उसलाई केवल आन्तरिक शान्तिको मात्रै ज्ञान रहन्छ । यस शान्ति साथै मनलाई मिलाउन सकेमा व्यक्तिलाई निन्द्रा पनि लाग्दछ । यसरी थोरै समयको अभ्यासबाट लाखौ मानसिक क्लेशहरू हटाउन सकिन्छ ।

आनापानसतिको अभ्यास द्वारा मानसिक रोगहरू मात्रै होइन शारीरिक रोगहरू पनि हटाउन सकिन्छ । यसको अभ्यासबाट अतिसार, पेट दुखेको, शूल, मुटुको घडकन एवं पीडा, मगजको पीडा, आँखा दुखेको आदि कम हुन्छ । यो गर्नले धेरै प्रकारको शारीरिक रोगहरू कम हुँदै जान्छन् र धेरै रोगहरू त निको पनि हुन्छन् । मनो-विकारसंग सम्बन्धित शारीरिक रोगहरूको लागि त यो रामबाण हो ।

आनापानसतिको अभ्यास गर्नु धेरै सजिलो छ ।

यसलाई कुनै पनि व्यक्ति लेटेर, बसेर वा हिडडुल गरेर हर समय गर्न सकिन्छ । अभ्यासमा मुख्य कुरो यो छ कि व्यक्तिले आफ्नो सास तान्नुमा र छाड्नुमा ध्यान दिनु पर्दछ । शुरू शुरूमा त उसले थोरै समयमात्रै यस्तो गर्न सक्ला । तर भिक्षुहरू यसलाई वर्षौसम्म सबै कामको बेला पनि गरी राख्न सक्छ । लेखकको साथी भिक्षु जगदीश काश्यपले यसलाई एक वर्षसम्म हर समय गरी राख्यो । वर्षको अन्तमा उहाँ १ हप्तासम्म नसुती बस्नु भयो तर उहाँलाई केही क्षति भएन ।

आनापानसतिको अभ्यास जति सजिलो छ उतिकै गाल्छो पनि छ । संसारको कुनै कुनै एकदम साधारण कुराहरू महान पुरुषहरूको लागि दुर्लभ भएका हुन्छन् । आनापानसतिमा गरिने अभ्यास अरुभन्दा भिन्नै खालको छ । यो गर्दा सब प्रयत्नहरू (अभ्यासहरू) छाड्नु पर्छ । केही पनि नगरी बस्नु केही गरेर बस्नु भन्दा धेरै गाल्छो छ । त्यसैले यो अभ्यास शुरू शुरूमा लेटेर गर्नु नै राम्रो छ । स्वास्थ्य साथ आत्म निर्देशबाट गरिएको आनापानसति बाट रोगीलाई अपूर्व लाभ हुन्छ । फेरी यसले अनौठो मानसिक तथा शारीरिक शक्तिको जागरण गरिदिन्छ तथा यसले ज्यादै जटिल मानसिक ग्रन्थिहरू पनि छोटो अवधिमे खतम गर्छ । मानसिक रोगको लागि यस अभ्यासको उपयोग डा. विलियम ब्राउनले लडाईको मानसिक रोगी-हरूको हितको लागि गर्नु भयो । उहाँलाई यसमा जुन लाभ भएथ्यो त्यो सबैको लागि मार्ग प्रदर्शक छ ।

रोगीलाई लेटाएर यसको अभ्यास गराउनु राम्रो हुन्छ । जब रोगी एक साधारण ओछ्यानमा लेटिन्छ तब उसलाई आफ्नो एक एक अङ्गमा ध्यान एकत्रित गर्न भन्नु पर्छ । यसरी शरीरको विभिन्न अङ्गहरूमा ध्यान एक-चित्त गर्नले रोगी मन बाहिरको कुराबाट हटी शारीरिक

क्रयामा पनं जान्छ । रोगीसंग भनिदिनु पर्छ कि उसले एक एक अङ्ग खुकुलो भएको अनुभव गर्नु भनेर । यसपछि उसलाई श्वास लिएको छोडंकोमा ध्यान केन्द्रित गराउनु पर्छ । पहिले रोगीलाई सुतिराखेको मानिसले श्वास फेरेर फेन लगाउन पर्दछ । यो काम रोगीको अगाडि आफैले गरेर देखाउनु पर्छ । रोगीले अनुकरणमात्रै गर्छ । अनि रोगीलाई निद्रा लाग्छ । यो निद्रा रोगको विनाशक हुन्छ । शरीरमा शिथिलता ल्याउन तथा ध्यान केन्द्रित गराउन चिकित्सकले रोगीको शरीरमा बिस्तार बिस्तारै मलिदिनु राम्रो हुन्छ । यसबाट निद्रा लाभमा सहायता पुऱ्याउँछ । जब रोगीले २-४ पल्ट यस अभ्यासलाई चिकित्सकको अगाडि गर्छ तब उसले स्वतन्त्रसंग चिकित्सकको अनुपस्थितिमा पनि गर्न सक्छ । रोग-व्रति जटिल हो त्यति नै बढि अभ्यास गर्नु पर्छ । कसैले यो अभ्यास दिनको एकपल्ट, कसैले दुईपल्ट गर्न गर्दछन् । विहान र संध्याको समय यसलाई उपयुक्त छ ।

आनापानसतिको प्रत्यक्ष लाभ लेखकले एक विद्यार्थीको अनिन्द्राको रोग हटाउनुमा देख्यो । त्यो विद्यार्थी तीन वर्ष देखि अनिन्द्रा तथा भयानक स्वप्न देख्ने रोगले पीडित थियो । लेखकले त्यो विद्यार्थीलाई भिक्षु जगदिश काश्यप कहाँ लग्यो । उहाँले विद्यार्थीलाई एक आराम कुर्सीमा शरीर खुकुलो पारी बस्न लगायो । उसंग स्नेहपूर्वक केही कुरा गर्नु आफु पनि बस्नु र सुतिराखेको मान्छेले श्वास फेरेर उहाँले पनि श्वास तानेर छाडेर देखाउनु भयो । रोगीलाई पनि त्यस्तै गर्न लगायो । उसको नाक बजिरहेको सुनिन्थ्यो । त्यस समय सम्पूर्ण बातावरण शान्त थियो । लेखकको अगाडि नै रोगीलाई निद्रा लाग्यो । उ त्यहि मेचमा धेरै बेरसम्म सुतिरह्यो । त्यसपछि आफ्नो घरमा पनि उ दिनहुँ त्यस्तै गरी सुत्न थाल्यो । भिक्षुको शिक्षा, उहाँको शान्त व्यक्तित्व, राम्रो निर्देशन तथा

अभ्यासले गर्दा नै रोगीलाई यसरी निन्द्रा लागेको थियो । उहि रोगीलाई रोगको द्वेष हुने मानिसहरूको लागि मैत्री भावनाको अभ्यास गराइयो । फलस्वरूप उक्त रोगीको अनिन्द्राको रोग र साथै मानसिक चिन्ता समाप्त भयो ।

माथिको प्रयोग देखेपछि लेखकले उक्त भिक्षुकाहाँ अरु धेरै रोगीहरू आनापानसति गराउन लगे । उनीहरूको स्वास्थ्य लाभमा धेरै मद्दत मिल्यो । घास्तवमा यस अभ्यास द्वारा दिइएको निर्देशन रोगीको अचेतन मनमा सजिलैसंग पस्छ । यस अभ्यासले गर्दा बाहिरबाट आएको निर्देशन रोगीको आफ्नै ध्यातम-निर्देशन बन्न जान्छ । यसबाट उसको इच्छा शक्ति बलियो हुन्छ र अनेक अभद्र विचारहरू उसको मनबाट सजिलैसंग छुट्छ । मानिसको कुनै पनि विचार मात्रै सफल हुन्छ जब त्यो उहि रूपमा अचेतन मनमा प्रवेश गर्दछ । यदि कसैले आफुले आफैलाई सन्निर्देशन दिन्छ भने त्यो निर्देशन निर्देशन बन्न जान्छ । यसरी आरोग्यको सन्निर्देशनले रोग बढाइदिन्छ । निर्देशनलाई सफल बनाउनु छ भने रोगीले सबै विचारहरू मस्तिष्कबाट हटाउनु तथा यारी विचार शून्य भएर सुत्नु नितान्त आवश्यक छ । आनापानसतिको गर्दा मनुष्य विचार शून्य हुन्छ । यस्तो विचार शून्यताको अवस्थामा चिकित्सकको सन्निर्देशन रोगीको आन्तरिक मनमा पस्छ । मानसिक शिथिलीकरण अथवा सुतिराखेको बेलामा चिकित्सकको निर्देशनले रोगीको मनमा आरोग्यको भावना जागृत गराउनमा मद्दत गर्दछ अनि यी भावनाहरूले रोगीलाई आरोग्य बनाई दिन्छ । स्मरणाय छ कि जब कसैको चेतन मन सुत्दछ तब उसको सम्पूर्ण मन सुतेको हुँदैन । उसको अचेतन मन त्यसबेला जागिराखेको हुन्छ र जसरी हामी अचेतन अवस्थामा निर्देशन दिन्छौ तबसले त्यस्तै प्रकारले यसलाई उसको आन्तरिक मनमा पुऱ्याइदिन्छ र यसबाट

रोगीलाई लाभ हुन्छ ।

आनापानसतिको अभ्यास मानिसको अहंकार हटाउने सर्वोत्तम उपाय हो । अहंकारको वृद्धि नै रोग मूलक हो । जहाँ जहाँ अहंकार बढ्छ, त्यहिं त्यहिं मानिसमा सन्देह गर्ने प्रवृत्ति बढ्छ । यसको कारणले गर्दा मानिसले आफ्नो हितको लागि जे पनि सोच्दछ ती जन्मै अकल्याणको कारण बन्न जान्छन् । अहंकार हटाएमा शका गर्ने मनोवृत्ति हट्छ र यसरी मूल प्रवृत्ति नै हट्दा खेरि अचेतन मनको ध्वंसात्मक प्रवृत्ति त्यसै शान्त हुन्छ । प्रवृत्तिहरूको शान्त गर्नुमा श्रद्धाको मनोवृत्तिले पनि धेरै काम गर्दछ । यदि रोगीलाई

आनापानसतिको महत्त्व नबुझाइकन उसलाई श्वास फेर्नुमा ध्यान केन्द्रित गर्न लगाई अभ्यास गरायो भने पनि यसबाट लाभ हुन्छ । तर यसको महत्त्व अरू बढ्छ जब धार्मिक तत्व यस अभ्याससंग जोडी दिन्छ । जून मानिसको अहंकार बढी छ अर्थात् जो आफ्नो धन, बुद्धि अथवा सामाजिक स्थितिलाई विशेष महत्त्व दिन्छ, उनीहरूलाई यो अभ्यास गर्न गाह्रो हुन्छ । यो अभ्यास सरल चित्त हुनेहरूका लागि सजिलो लाग्नेछ । यसबाट मानसिक रोगहरूमा मात्रै लाभ हुने नभई मानिसको सामान्य मानसिक शक्तिको पनि धेरै वृद्धि गरी दिन्छ ।

भिक्षु अश्वघोष

दोष जक खनेगु पह

संसारे आपालं घयाबं मनूतेके दुगु पह खः करपिनिगु दोष जक खना च्वनीगु । करपिन्त निम्दा जक यायगु पह । मैपिनि दोष माले न्ह्यो अज्योगु ज्या थम्हं याना च्वं लाकि मच्चं । थःके व दोष दु लाकि मदु । थुखे पाखे मनूते ध्यान मदु । करपिसं छु या मया पाखे जक च्युता तः ज्वी । थ्व छगू सारा देश व समाजया भयङ्करगु सरूवा रोग खः । थम्हं खनु छुं याय् मफु याना च्वंपिन्त केन नातिकुति दोष छाय् ? घूस नया च्वमैस्यां थम्हं न्ह्याक्व नसां त्या मदु । करपिसं नगु खन कि. थम्हस्यां ध्यबा व वस्तुया हिमामिना न्ह्याक्व यासां सुनामं मस्यु पह बिकया बवाप्य याइ । तर मैपिसं सेवा याना मेवा नया च्वनेथे नलं अनेक खं । छुं भति नगु सह याय् मफया लाको पाको दोष बिया हासा च्वनी ।

थन घयागुया माने थ्व मखु कि घूस ने ज्यू, वस्तु व ध्यबा हिना मिना याय् ज्यू । थन वस्तु व ध्यबा हिनामिना थम्हं याना नं करपिन्त जक दोष बिया च्वनीगु बानियाबारे जक घयागु खः । समाज सेवा याइपिसं थज्योगु अनैतिक ज्या याय् जि हे मज्यू ।

संसारे गुलि गुलिस्यां बुसें ज्वना बोगु कोसः थें करपिनिगु दोष जक खनेगु पह नं दु । गथे जुया थज्योगु पह दया बल थुगु बारे अन्वेषण व अनुसन्धान (रिसर्च) याइपि पिहाँ मवीनि थें च्वं । प्वा व छथों चिरफार याइपि डॉक्टरत दु । तर थज्यागु मनोवृत्ति गथे जुया दया बल घयागु पी. एच, डी. याना डाक्टर जूपिं सुं मदु । धर्म प्रचारया लागी बाखें कना ज्वीपिके नं करपिनि दोष मालेगु पह खनेदु ।

की छये छये नं माजु व भोपिनि बिचे त्वापु जुया च्वनीगु मांम्ह थः म्हाय्यात सुक तथा तै । म्हाय्यं न्हागु यासां, न्हाक्व सुक च्वसा नं ज्यु । तर भोमचां मज्यु । भोमचायागु जक दोष खंका त्वापु पिकया च्वनी । आखिरे भोमचा व म्हाय्यमचा नं वहे तु खः । थः छे म्हाय्यमचा, बिया छ्वे धुन कि भोमचा उवी । म्हाय्यमचा-यात थः छे छघला मतसा भातपिथाय गथे तालीम उवी । थव फुकं करपिनिगु दोष जक मालेगु बानि दुगुलि त्वापु पिहां धया च्वंगु खः । थथे घका (ज्या हे मयासे) ज्या खुनित मदुगु मखु ज्याखुंत नं दु । थन खं विशेष करपिनिगु दोष जक खनेगुया बारे खः । दोष बीपिसं न्हागु ज्या याइपिन्त नं दोष जक बिया च्वनी । थज्योगु पह ह्नापा बुढया पालेयापि मनुतेके नं दु । थन बुढया पालेयाम्ह अतुल धयाम्ह उपासकया पहया बारे खं न्हायने त्यना ।

दोष जक बीम्ह उपासक

भावस्तीस अतुल धयाम्ह उपासक छम्ह दु । व घासा नायो उवी मास्ति वोम्ह थें च्वं । उकि वं न्यासःम्ह (५००) पासापि च्वना बाखें न्यने घका रेशत धयाम्ह महास्थविर भिक्षुयाथाय् वन । अबले वसपोल रेवत भन्तेया खें मल्लायगु अधिष्ठान याना च्वना बिज्यागु जुया च्वन । अतुल धयाम्ह उपासक नायो जुया वसपोलयात घाल-भन्ते, थुपि न्हूपि छुं मस्यूपि जुया बाखें छक म्यंके घका च्वना हथा । कृपा तथा बाखें कना बिज्याहुं ।

भिक्षु रेवत महास्थविर खें मल्लाना घका धया बिज्यात । लाटा भाय् याना बिज्यात घका अतुल उपासकया तें पिहां वल । भिक्षु जुया नं बाखें मकने धयागु दु ला ! जिमि गज्योगु ज्या तोता बाखें न्यं धयां न्वहे मवा । छुं भतिचा जूसां कने म्वाला घका दोष व्युम्बुं महास्थविर सारिपुत्र भन्तेयाथाय् न्यासम्ह पासापि च्वना वन । व नायो

ज्वीत सनाच्वेम्ह खनि ।

सरासर व उपासक सारिपुत्र भन्तेयाथाय् वना वन्दना याना घाल-भन्ते ! थुपि छुं मस्यूपि, संगत मदुपि न्यास मछि च्वना बाखें न्यने घका रेवत महास्थविरयाथाय् कना वसपोल न्वं हे मवा । छु पाहं धयागु । बाखें कने मसःपि भिक्षुपि छु याय्त ? उकि भन्ते छपिसं कृपा तथा उपदेश बिया बिज्याहुं, थुपि अज्ञानीपिनि मने दुने ध्यंक दुहां वंक ।

महास्थविर सारिपुत्र भन्ते नं अभिधर्मया बाखें ताहाक याना कना बिज्यात । (अभिधर्म धयागु चित्तया बारे ध्याख्या याना तःगु, लोभ साहगत चित्त, द्वेष सहगत चित्त व चित्त भिना बइगु व मभिना बइगु इत्यादि मनया खें खः) ।

अभिधर्मया खें व अतुल उपासक छुं मथू । उपासक सां ज्ञानं पक्काम्ह मखु । नायोजुया न्यासःम्ह मनूत मुंका उखें थुखें ज्वीत सना च्वेम्ह खनि । अन नं दना सारिपुत्र भिक्षु साप विद्वान व बांलाक बाखें कने सःम्ह धामु लः छति मखु । बाखें कंगु छुं हे मथू । हानं गपाय् हाकः याना बाखें कना च्वंगु । न्यना च्वपिनि गबले जक सिधेकी धयाखें आय् बू ।

अनं वना सरासर आनन्द महास्थविरयाथाय् वन । अन वना घाः वन-भन्ते ! जि थुपि छुं मस्यूपि च्वना रेवत भन्तेयाथाय् वना वसपोल न्वं हे मवा । अनं सारिपुत्र महास्थविरयाथाय् वना बाखें कना बिज्याहुं धयां ला थपाय् हाकः याना अभिधर्मया खें कना हल । छुं नं मथू । आः छपिसं थुपि अज्ञानितेतां तांलागु बाखें कना बिज्याहुं ।

आनन्द महास्थविर चिकिचा हाकगु बाखें छत्वाचा कना बिज्यात । छत्वाचा जक लु हे मधक प्वा मजाय्क ने थे बाखें कन घका वसपोलयात नं दोष बिया भुनु भुनु हाला भगवान् बुढयाथाय् वना जूगु खें फुकं कन । भगवान्

बुद्ध व उपासकयात घया बिज्यात-

पोराणमे तं अतुल - नेतं अज्जतनामिव

निन्दन्ति तुन्हिमासीनं - निन्दन्ति बहु भाणितं

मितं भाणमिपि निन्दन्ति-नत्थि लोके अनिन्दितो

अर्थ- हे अतुल ! ध्व आयागु जक मखु पुलांगु खं

खः । खं मल्लामेसित न (पाक घाइ), आपा खं ह्लाइमेसित

नं (बाथः खं गुलु घाइ), पाय्छि ज्वीक खं ह्लाइमेसित नं

निन्दा याइ । निन्दा व प्रशंसा ह्लापा निसें दया च्वंगु खं

खः । निन्दा वचे जूपि सुं मदु ।

हे अतुल, मनुतसें चन्द्र सूर्य व पृथ्वीयात हे निन्दा

यायगु मतोतू । निभा ला तोसा तांन्वेक निभा तोया च्वन

घाइ । निभा ला मतोसा अलछिनामह सूद्यो निभा हे मतो

का इत्यादि घया ध्वो बिया च्वनी । बुद्ध थेंज्यामेसित हे

दोष बिया ध्वो बीगु बाकि मत । उकि ध्व संसारे निन्दा वचे जूपि सुं मदु । (धम्मपद अर्थकथा)

थौकन्हे नं उपासक घा-पि दु । दान बिया नं च्वं, बाखं

न्यना नं च्वं, तर उपासकं धागु खं भिक्षु न्यंसा व

भिक्षुयात माने याइ । मखुसा ताले मलाम्ह भिक्षुघका दोष

बिया निन्दा याइ । थम्हं धयागु खं जक न्यंसा दुने भ्वाथमह

जूसां साप तःधंमह विद्वानमह भिक्षु घका प्रशंसा याइ । ध्व

छु पह मस्यू ।

अतुल उपासकयात भगवान बुद्ध घया बिज्यात-

मूखंपिसं न्ह्याको प्रशंसा यासा नं, निन्दा यासा नं छुं मू

(महत्व)मदु । बुद्धिवानपिसं निन्दा यासा जक महत्व दु ।

अहा ! बुद्धया खं गुलि बाला !

अनन्त रामचन्द्र कुलकर्णि

बुद्ध र गणेश एक हो !

‘बुद्ध र गणेश एक हो’ यो पढेर घेरैलाई आश्चर्य लाग्ला, तर मलाई पूर्ण विश्वास छ कि हिन्दूहरूको गणपति वा गणेश बुद्ध नै हो । यस विचार धाराको पक्षमा तपाईं-हरूको अगाडि म तलका कारणहरू पेश गर्दछु । आशा छ तपाईंहरूले यिनीहरूमा निष्पक्ष बुद्धिले विचार गर्नु हुनेछ-

१. सर्वप्रथम कारण यी हो कि गणेश वैदिक (वैदिककालिन) धोता होइन । बुद्धको जन्म पछि मात्रै हाँओ समाजमा गणेश पूजाको चलन चलेको हो । बुद्ध भन्दा पहिले गणेशको पूजा हाँओ समाजमा प्रचलित थिएन ।

२. बुद्धको गर्भधारणको समयमा बुद्धको आमा मायादेवीले एक सपना देखेकी थिइन् जसमा ४ जना देउताहरू आएर मायादेवीको बिछौना उठाएर हिमालमा लगेको थियो र त्यहाँ मायादेवीलाई नुहाई सुनको बिछौनामा सुताएको थियो । मायादेवी सुती राखेको बेला एक हात्ती मायादेवीको पेटभित्र पसेको थियो । यस घटनाको ९ वा १० महिनापछि सिद्धार्थको जन्म भयो । भन्नाको तात्पर्य हात्ती नै बुद्धको रूपमा प्रकट भयो । फेरि यता गणेशलाई गजानन भन्ने चलन छ- गज

अर्थात्, आनन अर्थात् मुख । हात्तीको जस्तो मुख असको हुन्छ उहि गजानन हो । यो त भनी राख्नु पर्दैन होला कि गणेशको मुख पनि हात्तीको जस्तै छ । यो पनि सबैलाई थाहा छ कि हात्तीको कान धेरै लामो हुन्छ, त्यस्तै बुद्धको कान पनि धेरै लामो थियो, यसको अर्थ अहिले पाठकहरूलाई स्पष्ट भयो होला । मायादेवीको यस सपनाको साथसाथै गणेशको पूजा बुद्ध जन्मको पछि मात्रै भएको हो भनी विचार गरेमा बुद्ध र गणेश एकै हो भन्ने स्वयं सिद्ध हुन्छ ।

३. बौद्ध ग्रन्थहरूमा बुद्धलाई 'विनायक' पनि भनिएको छ ।

४. बौद्ध ग्रन्थहरूमा मात्रै नभई हिन्दुहरूको अमरकोषमा पनि बुद्धलाई 'विनायक' भनिएको छ । बुद्धलाई अमरकोषमा यसरी वर्णन गरिएको छ—

“सर्वज्ञः सुगतो बुद्धो धर्मराजस्तथागतः ।

समन्तभद्रो भगवान्, मारजित् लोकजित् जिनः ।

षडभिज्ञो, दशबलोऽद्वयवादी विनायकः ।”

'विनायक' अर्थात् गणपति — यो त जुन हिन्दुले पनि मान्छ । तसर्थ गणेश बुद्ध नै हो ।

५. गणपति या गणेश — यी दुबै शब्दहरूको माने एउटै हो । गणपति भन्नाले गणहरूको पति वा नेता बुझिन्छ । 'गण' उनीहरूलाई भनिन्छ जो प्रजातन्त्र राज्य प्रणालिमा बसेका छन् । तर यो पनि निर्विवाद सत्य हो कि जुन शाक्यहरूको बीच बुद्धको जन्म भएको थियो उनीहरू 'गण' हूँ थिए । यस्ता शाक्यहरूको नायक (पति) थियो — गौतम बुद्ध । त्यसैले बुद्धलाई शाक्यसिंह पनि भनिन्छ ।

६. हाम्रो समाजमा 'गणेश' बुद्धकै नाउँ हो भन्ने पनि प्रचलित छ । एक पद्यमा भनिएको छ—

“गौरीको बुद्ध गणेश भयो ।”

७. हरेक मंगलवार हाम्रो गणेशलाई पूजा गर्ने चलन छ— त्यो पनि सबभन्दा पहिले । यसको अर्थ के हो? आज हामीहरू बुद्धको युगमा बाँचिरहेका छौं । भगवान् बुद्धलाई हिन्दुहरू विष्णुको नवौं अवतार मान्छन् । सातौं अवतार राम तथा आठौं कृष्ण अवतार सकि सक्यो । त्यसैले ब्राह्मणहरू पूजाको बेला सङ्कल्प गर्ने समयमा 'बौद्धावतरे' मान्न भनेर यो सिद्ध गर्दछन् कि अहिले हामीहरू बुद्धको युगमा छौं । त्यसैले बुद्ध भगवान् बुद्धको युगमा हामी अहिले छौं, उसैको पूजा गर्नु हाम्रो परम कर्तव्य हो र यसैले अरू सबै देवताहरूभन्दा पहिले उहाँको पूजा गरिन्छ ।

यी कुराहरूबाट भन्न सकिन्छ कि बुद्ध तथा गणेश एकै हो । यो भयो बुद्धको अप्रत्यक्ष रूपमा पूजा । बुद्धको पूजा आज भारतमा प्रत्यक्ष रूपमा गर्नु परेको छ, किनकि आज भारतमा गणराज्य छ जसको मुख्य देउता भगवान् बुद्ध हो । हामीले अशोकचक्र भन्ने गरेका भगवान् बुद्धको धर्मचक्र हाम्रो राष्ट्रिय चक्रमा अंकित छ । यसबाट स्पष्ट हुन्छ कि भगवान् बुद्ध हाम्रो देशको प्राण हो, हाम्रो गणराज्यको बीज हो । त्यसैले बुद्ध नै हाम्रो गणपति हो भन्ने कसले मान्दैन र? त्यसैले हरेक देशभक्त भारतमा बुद्धको पूजा प्रचलित गराउनमा कतिबद्ध हुनु पर्दछ यसै तरीकाबाट मात्रै हामी हाम्रो देशलाई अमर पार्न सक्दछौं, नत्र सकिदैन ।

मैत्री

अथर्वशास्त्रे शायद स्वदेति न्होया खं खः । श्रीचले धर्मकीर्ति
विहारया न्होने चक्कंगु थाले छगू बौद्ध सभा जुल । उकी
प्रमुख अतिथि जुया बिज्याम्ह श्रीलंकाया महान विद्वान
भिक्षु श्रियदर्शी महास्थविरं धया बिज्यात- "नागरिकपिन्त
दध्ने तःधंगु वस्तु थवं थवे मिलेचले जुया च्वनेगु खः ।"

घात्थें सा थवं खं सारा देशया लागी अत्प्रन्त महत्वपूर्ण
जू । उकीसं की नेवातेत फन हे महत्वपूर्ण जू । कीसं कीगु
धर्म, कीगु संस्कृति, कीगु न्हाय् च्वन्हाका ते माःसा, कीगु
जतीय प्रतिस्थाप्ता मू देका तेगु खःसा थव वाक्ययात की
फुकस्था बालाक थुइका च्वनेमाः । अथे धयागु कीपि थो थो
जुया थव थवे ह्वाना च्वने मजिल ।

खजा मिलेचले जुया च्वने माल धयागु खं बाँलाथें
कर्मन्वियन याना यंकेत व व्यवहारे छगला यंकेत नं अःपु
मजू ।- छाय्घासा ह्यामि पह् पिकया थःगु स्वार्थ जक सिद्ध
यायत लमसे जुया च्वनीपि मन्त कीगु पुचले सालिकथें
हला च्वंगु दु । अथे पंगल जुया च्वपि मदुगु मखु । उकि थवं

थवे मिलेचले जुया च्वने मफया च्वंगु कारणयात नं कीसं
सीका काय् माला च्वंगु दु । थव कारणयात मथू तले कपाः
तछभासां मिलेचले जुया च्वने फेमखु । पिनें पिनें जक
मिले ज्वी लः व चिकं थें ।

प्रकृतिकथं की कीया दध्नी तःधी-चीधी, र्हों-गंसी,
बस्ता-बमला जुइफु । अथे हे चलाक व ग्वाज्यो नं जुइफु ।
भौतिक व व्यवस्था कथं गरीब व धनीपि नं दु । थुपि
फुकसिया दथुइ मैत्रीया स्वापु देमाः । छम्ह दाजुयात धन
दुसा थः किजायात वा किजां दाजुयात नं दुःख दरीद्रं
थकाय्गु फुतः याय्माः । पासां पासायात नं उद्धार ज्वीगु
उपाय याय्मः । बःलापि काय् म्हाय्पिसं बःमलापि बुढा
बुढीपि माँ-बो, बाज्या व नजेपिन्त ग्वाहाली बी माः । छुं
कारणवश ग्वाहाली याय्गु थःके शक्ति मदया च्वंसा इमि
प्रति मैत्री भावना तया च्वने माः । मैत्री भावना मदया
ध्वना च्वंगु तुगले गनं बो गनं बो जुइक द्वेषभाव वा वैर
भाव च्वं वे यो ।

फलामको, काठको र डोरीको बन्धनलाई बुद्धिमानले बलियो बन्धन भन्दैन । धन
सम्पत्ति, स्त्री, पुत्र-पुत्रीहरूमा हुने अनुरागलाई नै दृढ बन्धन भन्दछन् ।

शील

शील धयागु कीसं यक्व हे न्यना ते धुं कुगु शब्द खः । तर शील धाय्वं आपासिनं पञ्चशील, अष्टशील आदि धका हे जक विचा याइ । तर थुकिया अर्थ थुलिजक मखु मेगु नं व्यापक रूपं जीवन नाप सम्बन्ध दुगु जुया च्वन । वहे खं कया थन शीलया बारे चर्चा याय् त्यना । शीलया अर्थ खः सदाचार, संयम, नैतिकता, मभिगु धाक्व ज्या मयाय्गु, कुशल कर्म याय्गु, लज्जा व ग्याय् मालीगु पाप कर्म तापाना च्वनेगु । गौतम बुद्ध शील पालन याय्गु अत्यावश्यक धया बिज्यात । यदि शील मदुसा ततःधंगु खं ल्हायगु नस्वा मवोगु स्वां थें खः । शीलं थःगु जीवन व समाज च्वे थकाय् फु । शील पालनं संसारयात स्वर्ग याय् फु । थुपि खं सी दु कीगु जीवन न्हाइपुकेत, अप्पोस्यां हिंसी दु धका प्रशंसा याकेत व थःगु मने शान्ति देकेत व सी धुं का तक नं नां काय्केत शील, पालन मयासे मगागु जुया च्वन । तर विहार विहारे वना पञ्चशील प्रार्थना याना च्वनापि कीपि मध्ये नं आपाल थुकिया अर्थ यथार्थ रूप, व्यावहारिक ढग मथुपि दनि । थःथःगु चाला, पह चह बांलाका यंकेगुयात हे शील धयागु ध्वीका काय् माला च्वंगु दु । खा बांला चाला बांमला धाय्का च्वने माल धाय्वं शील मदु धका ध्वीका काय्माः ।

मनूतेगु वा मिसातेगु बिनैया रूप बांलाकेत तिसा वसः माः धांइ । तर बुद्धधर्म कथं ला मनूयागु धात्थेंया शोभा ला वयागु बांलागु पहचह खः । ध्व खं थुइका काय्त सुं

मनू नापं खं ल्हाना बुला स्वे माः । वयागु शील हे शोभा बढे याइ । उकि शील धयागु सुं मनूया लागी हिरामोति, लुं, वह आदि सिबे नं मू धंगु व ज्याय् खेले दुगु तिसा खः । मनूया व्यक्तित्वया मू बढे याइगु हे शीलरूपी तिसां खः । हिरामोति, लुं, वह आदि तिसां मेपिन मने लोभ, दोष, ईर्ष्या आदि दुगुण उत्पन्न याना इमित मभिगु धका कर्म याय्गुली उत्साहित याःसा शीलरूपी तिसां मभिगु चित्तया बसे वना पाप कर्म याय् त्यंम्हेसित व वयागु ध्वन परिवर्तन याना पापकर्मं च्वे याना बी ।

शील सुद्धमह मनू शीला दुद्ध मनया न्हाणे वा करविनि न्हाणे छधों वक्छुना च्वने माली ।

शीलवानमह मनू न्हा धाय् वंसां माने मका, प्रशंसा याका छधों धस्वाका च्वने फे । तर शील ब्रामलान्ह मनू न्हाबलें मेपिन पाखें ग्यासा, सुला सुला ज्वी माली ।

बुद्धधर्मया मुख्य लक्ष ला निर्वाण लाभ याय्गु हे खः । अयू जूगुलि धात्थें निर्वाण हे प्राप्त याय्गु इच्छा दुद्ध मनूया लागी सी धुं का स्वर्ग वनेगु छुं महत्व दुगु नं हिंसि दुगु खं मखु । उकि कीसं थन छुं धर्मकर्म याय्बले सी धुं का स्वर्ग वने देमा धका इच्छा याना याय्गु मिले मजुर्थे च्वं ।

अभिधर्मकथं शील पालन यानाया फल मेगु नं छुवा दु । शीलवानमह मनू नं थःगु भन्तिम अवस्थाय अर्थात् सी त्यड बले, थःथिति, मचापाचा व धन सम्पत्ति फुकं तोता वने मागु खं बांलाक थइका काइ । अले न्हाबलें थः नाप

वह्म पासाया लागी धर्मया बःका वनी । न्हापा थःगु जीवन काले गबले हे धर्मया बारे वास्ता तक हे मयाम्ह मनु जूसां सीं ध्यनिबले याकचा जूइन धका ग्याना वबले वं विचा याइ जिं जीवने गुबले सुयात उपकार याना तयागु दु ला कि मद्दु इत्यादि । गुम्ह मनुखं थःगु जीवन दत्तले करपिन्त उपकार याना सदाचारी जुया बिते याइ वं अन्तिम अवस्थाय बम्ह याना तयागु भिगु ज्या लुमंका लेले तातां प्राण तोता वनी । ठीक थुकिया अखः भिगु ज्या याना बम्ह, करपिन्त दुःख बिया च्वंम्ह मनु सी तेका छटपटे जुया च्वने माली, ग्याना च्वने माली ।

विहारे वना शील काइपिसं विचा याय् मागु खँ छता दु । शील पालन यायबले थःगु लागी जक मखु मेपिनि लक्ष्मी नं फाइदा जू । छाय् धाय् बले शील पालन याना च्वंम्ह मनु अप्पो याना मेपिन्त पंगल मज्जी माः । दुनें निसें ध्वीका शील काय्माः, करपिन्त क्यनेत जक शील काय्गु मखु । विहारे वना पञ्चशील वा अष्टशील काय्गु थःगु हे आचरण शुद्ध याय्या लागी खः । तर पञ्चशील कया छयें वना जि पञ्चशील कया वयाम्ह उकि लाने मज्जू, ला ग्या याय् मते, अलग्ग जा थुया व्यु, मेगु तरकारी देका व्यु वादि धाः वन धासा व धास्थें शील पालन याम्ह ज्वीमखु थें च्वं । शील काय्गुया अर्थ फुति याना मेपिन्त दुःख बीगु व्यावहारिक शील ज्वीमखु । बुद्धधर्म छगू व्यावहारिक धर्म जगुलि पञ्चशील व अष्टशील पालन याय्गुली नं व्यावहारिक टंग देमाः । बौद्ध धयापि बुद्धि न्हावाका ज्या याइपिसं विवेक बुद्धि देका बुद्धया "बहुजन हित्तीय, बहुजन सुखाय" वा सिद्धान्त अनुरूप अपोसित हित-सुख ज्वीगुकय ज्या याय् फेकेमाः ।

छगू खँ ममदेक न्हायने त्यना । छगू खँ अपोस्यां मथुइका विचा याइ कि पञ्चशील काल कि ला ने मज्जू । तर धास्थें

बाँलाक विचा याना यंकल धासा ला नया नं पञ्चशील मस्यं वा पालन ज्वी फु । मेखतं धाय माल धासा ला छता मनेव जक पञ्चशील पालन ज्वीगु नं अवश्य मखु । अपोसितं मथुया च्वंगु पञ्चशीले "पाणाति पाता वेरमणी सिक्खापद समादियामि" धका धायबले प्राणीयात प्रहार याना हिंसा याय्गुलि बचे ज्वीगु शिक्षा भङ्ग ज्वीत गोगु अङ्ग चूलाय् माः धयागु खँ खः । प्राणी हिंसा याय्गु जक थुकी सीमित मजू अर्थात् मेगु नं खँ थुकी दुध्याना च्वंगु दु । यदि कीतं सुयागु जिं जीवने दाग व कलङ्क ज्वीगु अथवा इज्जत वनीगु खँ ल्हाना ज्वीगु, करपिनि नुगले चुपि सुइथें च्वंगु वचन म्हुतु ल्हाय्गु ज्या यात धासा ध्व खने मदेक धाः यानागु, ध्व नं प्राणो हिंसाय् दुने लाः वं । थुकि नं शील स्यं ।

पाणाति पाता धयागु पञ्चशीलया न्हापांयागु शील स्यकेत प्यंगु अङ्ग चूलाय्माः ।

- १) सुं प्राणीया हिंसा याय्गु मती ते माः ।
- २) प्राणी स्याय् कुतः नं याय् माः ।
- ३) स्याय्गु मतीं तया चुपि पाले हे माः ।
- ४) प्राणी सी हे माः ।

थुपि प्यना चूलात धासा तिनि पाणाति पाता वेरमणी सिक्खापदं समादियामि धयागु शील स्यंगु ज्वी । बुद्धधर्म फुक्क भिनीगु व स्यनीगु मन हे खः ।

बुद्धधर्म छगू मध्यम मार्गयागु धर्म खः । बुद्धया धापू कथं सिमाना नाचे मज्जेसे (पाय्छ ज्वीक) ज्या याना ग्रंथे माः । थुइका काय्गु व थुइका बीगु धयागु तसकें थाकु । अयसां सुं मनूयात बाँलाक कना थुइका बिल धासा वयागु हृदय परिवर्तन याय्फु । गथे कि चीनया तावलिङ्ग भिक्षु व कवि पो-चु-इ निम्हेम्या छरफल जूगु घटना लुमकं बह जू ।

छम्ह कवि पो-चु-इ ले वना च्वबले सिमाया च्वे च्वंम्ह ताव-लिङ्ग भिक्षु खना खतरा खतरा धका हाल ।

कवियागु ध्व सः न्यना व सिमा च्चे च्वना बिज्याम्ह भिक्षुं
नं खतरा खतरा धया लिसः बिल ।

भिक्षुं यःत खतरा धागु खँ थुइके मफया गजब जुया
कवि न्यन- छ आमकन सिमा च्चे च्वना च्वंम्ह कुतुं वइ
धका का जि छन्त खतरा खतरा धयागु । जि थन जमीने
च्वंन्वनामेसित छं छाया खतरा धयागु ?

अले भिक्षुं धाल- जिके समाधि बल्ला, अय् जूगुलि
जि न्ह्याथाय् च्वंसां जित खतरा महु । छंके समाधि बःमला
अथे जूगुलि छ न्ह्याथाय् च्वंसां छन्त खतरा दु । सिमा च्चे
च्वंमेस्या इकु मजू सिमा क्वे च्वंमेस्या इकु ।

थन सिमा च्चे च्वना बिज्याम्ह भिक्षुयात खतरा धागु
खँ ला कीसं तप्यंक हे थुइका काय्फु, तर ले न्यासि वना
च्वंम्ह कवियात खतरा छाया धागु धंगु खँ थुइका काय् अःपु
मजू । ध्व खँ नं विचार याना स्वे बह जू । समाधि
बल्लाम्ह भिक्षु सिमा च्चे च्वना नं खतरा महु, तर शील
व समाधि बःमलाम्ह ले न्यासि वना च्वंसां नं खतरा बु,
ध्व खँ न्यना कवि व भिक्षुया गुस्यागु (बुद्धयागु) मुख्य
सिद्धान्त संक्षिप्तं कना व्यु धका न्यबले छगू श्लोकं उत्तर
बिल-

सब्ब पापस्स अकरणं कुसलस्स उपसम्पदा ।

सच्चित्तं परियो दपनं एतं बुद्धान सासनं ॥

अर्थ- पुष्क प्रकारयागु पाप मयाय्गु, भिगु ज्या
याय्गु, यःगु चित्त शुद्ध याय्गु ध्वहे बुद्धया (संक्षिप्त)

सिद्धान्त खः ।

ध्व खँ न्यनेव कवि कन भिक्षुयात गिजे याना धाल-
ध्व खँ ला चिकिचा धिकम्ह मचां नं स्यू । थज्योगु साधा-
रण सिद्धान्त दुम्ह गुस्या शिष्य छ भिक्षु तःधम्ह मखु
बनि ।

भिक्षुं लिसः बिल- खः का ध्व खँ एकदम साधारण,
छम्ह चिकिचा धिकम्ह मचां निसं कया छम्ह बुराम्ह मन्थं
तक नं स्यू, तर छं थज्योगु मनुं मनुं खँ ला गुम्हस्यां यःगु
जीवने ध्व सिद्धान्तयात सम्पूर्णरूपं पाले याना वन ?

ध्व प्रश्न न्यना कवि अकमके जुल । न्ह्यासःया लिसः
(प्रश्नोत्तर) बीत सुं हे मनु मखन । अले बया न्ह्याल चथें
जुल । बयागु हृदय परिवर्तन जुल । थथे व ताव-लिइ
भिक्षुया खँ ल्हायगु तरीकां याना व पो-चु-इ कवियागु
हृदय परिवर्तन याना बिल ।

थथे माथाय् माकथं थं ल्हाना धवीका धिया हृदय
परिवर्तन याय्गु नं शीले कुने हे बुद्ध्या ।

बुद्ध व अरहन्तपनिगु शीलयात आर्यं शील बा उत्तमगु
शील धाइ । ख ला पञ्चशील न आर्यशीलयागु छगू अङ्ग
खः । समाधि व ध्यान भावना बःलाम्हेसिया मभिगु ज्या
याय् न्ह्यो हे होश बइ अले मभिगु ज्या याय्गुलि बने
जुइ फैं । उकि अरहन्तपिसं आताप उवीगु ज्या गबलें हे
धाइ मखु ।

गौतम बुद्धया महापरिनिर्वाण जूयु
२५२३ दँ क्यंगु बुद्ध-जयन्तीया लसताय्
सकल नेपाम्नीतेत शुभ-कामना

— धर्मकीर्ति परिवार

लुम्बिनी विकास समितिको कार्यक्रम

२०३५ साल चैत्र ५ गते आदित्यवारका दिन मन्नीय निर्माण तथा यातायात राज्यमन्त्रीज्यूको सभापतित्वमा सन् १९७९ लुम्बिनी वर्ष राष्ट्रिय समिति' को बैठकबाट निम्न बमोजिम गर्ने निर्णय भयो ।

उप-समितिकहरू

१) सन् १९७९ लुम्बिनी वर्ष भव्य रूपले मनाउन तथा कार्यक्रमहरू सुचारू रूपले सञ्चालन गर्न निम्नलिखित उप-समितिकहरू खडा गर्ने—

१. प्रचार तथा प्रसारण
२. गोष्ठी व्यवस्था
३. पुरातात्विक प्रदर्शन
४. सांस्कृतिक कार्यक्रम
५. चन्द्रा संकलन
६. कार्य समिति

२) लुम्बिनी वर्ष मनाउन आर्थिक व्यय भार सम्बन्धमा जम्मा रु. ५,१०,०००/- निकासको निमित्त पेश भएकोमा अध्यक्ष श्री लोकदर्शन वज्राचार्य र अर्थ मन्त्रालयको सह-सचिव वासुदेव प्रधानले छलफल गरी आवश्यक खर्चको रकम यकिन गर्नेछ ।

३) गोष्ठीको शुभारम्भ लुम्बिनीमा र विसर्जन गोष्ठी कपिलवस्तुमा गराउनेछ ।

४) लुम्बिनी वर्ष मनाउँदा कपिलवस्तुलाई विशेष ध्यान दिई प्रचार प्रसारण गर्ने र सो गर्दा देबदह विषयमा पनि समावेश गर्ने ।

कपिलवस्तु सम्बन्धी प्रचार प्रसारणमा द्वन्द्वात्मक लेख, भ्रमात्मक खालका प्रचार प्रसारण नगराउन

रोक्नका लागि प्रचार प्रसारण उप-समितिका सभापतिले गर्ने गराउने ।

५) भैरहवा विमानघाटको नाउँ 'लुम्बिनी विमानघाट' मा परिवर्तन गरी राखिने र त्यसको लागि आवश्यक कारवाही गर्ने गराउने ।

६) सिद्धार्थनगर देखि लुम्बिनी योजना क्षेत्रसम्म बस सेवा प्रत्येक घण्टामा चलाउने र सो चलाउँदा विमानघाट भई चलाउन लगाउन बस व्यवस्था समितिसंग अध्यक्ष श्री लोकदर्शनज्यूले कुरा गरी मिलाउने । सो चलाउँदा शुरूमा केही महिना सम्म जनता महानुभावले थाहा नपाई कम यात्रुहरू मात्र भएको खण्डमा आवश्यकता अनुसार बस भाडा बढाउनु परे पनि अध्यक्ष श्री लोकदर्शनज्यूले बस व्यवस्था समितिसंग मिलाउने ।

७) यथाशीघ्र लुम्बिनी योजना क्षेत्र भित्र एउटा रेष्टुराँ र मध्यम स्तरको होटलको व्यवस्था गर्ने र स्वदेशी वा विदेशी ईच्छुक व्यक्तिलाई सो होटल बनाउन दिन कारवाही गर्ने ।

उक्त होटल बनाउन अर्किटेक्चर डिजाइनको लागि संयुक्त राष्ट्र विकास कार्यक्रमको आवासीय प्रतिनिधिज्यूले आवश्यक बन्दोबस्त शीघ्र गरिने । सिद्धार्थनगरमा राम्रो स्तरको एउटा होटल बनाउन लगाउने आवश्यक कारवाही गर्ने ।

८) आगामी वर्षको भित्तो पात्रो (क्यालेण्डर) मा निम्न तस्वीरहरू समावेश गर्ने ।

क) श्री ५ महाराजाधिराज सरकारको सिद्धार्थनगर

लुम्बिनी बाटो समुद्धारन गरिबक्सेको तस्वीर ।
 ख) श्री ५ महाराजाधिराज सरकार श्रीलंकाको
 महामहिम राष्ट्रपतिको लुम्बिनी भ्रमणको तस्वीर ।
 ग) सोही अवसरमा कपिलवस्तु भ्रमण सवारी
 होडबक्संदा श्री ५ महाधिराज सरकार र श्रीलंकाको

महामहिम राष्ट्रपति भएको तस्वीर ।

९) लुम्बिनी कक्रुहवाको बाटो अध्यक्ष श्री लोकदर्शन
 पर्यटन सचिवले छलफल गरी पछि माननीय राज्य
 मन्त्रीज्यूमा पेश गर्ने ।

धर्मकीर्ति विहारया बौद्ध गतिविधि

भिक्षु अमृतानन्दयात धर्मपूजा

नेपाले बुद्धधर्म प्रचारया लागि आपालं बुद्धकालीन
 घटनात कया सफू चवया बिज्यागु लसताय् पूज्य अमृतानन्द
 महास्थविरयात सम्मानार्थं अभिनन्दन-पत्र लः ल्हाय्गु
 (धर्मपूजा) समारोह २०३५ जेठ ७ गते राजकीय प्रज्ञा
 प्रतिष्ठानया कुलपति श्री सूर्यविक्रम शंवालीया सभापतित्वे
 भध्यरूपं सम्पन्न जुल । म्हापां भिक्षु सुबोधानन्द महा-
 स्थविरया पाखे पञ्चशील प्रदान जुल । अनं ल्यु सुश्री सुमन
 कमल तुलाधरं स्वागत भावण याना अध्ययन गोष्ठीया
 परिचय बिया दिल ।

अनं लिपा धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठीया अध्यक्ष
 धम्मवती अनगारिकां अभिनन्दन पत्र लः ल्हाना धया
 बिज्यात— भिक्षु अमृतानन्द महास्थविरं नेपाले बुद्धधर्म
 चिरस्थायीया लागि गुलिनं स्यत्लागु ज्या याना बिज्यात
 उकी मध्ये बुद्धकालीन सफूत चवया बिज्यागु छगू नं महत्त्व-
 पूर्णगु खः । मेमेथाय् बौद्ध देशे जूसा वसपोलयात अग्न
 पण्डित उपाधि पदवी बिल जवी । तर अफशोस अपाय्धंम्ह
 धर्मदूतयातकीथाय् सम्मान मद्दु । उकि थौं मचा पहल जूसां
 धर्मकीर्ति विहारया पाखें ध्व धर्मपूजा याय् खना लेत! वो ।

राजकीय प्रज्ञा प्रतिष्ठानया सदस्य श्री चूडानाथ
 भट्टराईजुं धयादिल— धर्मकीर्ति विहारं थौं गुगु अभिनन्दन
 समारोह याःगु खः ध्व चिकींगु घटना मखु । अद्दा भक्ति
 धयागु चिकींघंगु गुण धर्म मागु ।

वेकलं धया दिल— पञ्चशील गुगु परस्परा नेपाले
 प्रचलन जुया वल व भिक्षु अमृतानन्दया देन खः । ध्व खं
 बुद्धकालीन सफूत पिर्हां वोगुणि प्रमानिगत जूवन । भिक्षु
 अमृतानन्द नेपाले बौद्ध समाज स्थापनाया लागि मार्ग
 निर्देशनयाना बिज्याम्ह खः ।

भिक्षु सुबोधानन्द महास्थविर धया बिज्यात— बुद्ध-
 कालीन सफूत भिक्षु संघं याय् माःगु खः ध्व तःघंगु ज्या
 पूज्य अमृतानन्द भन्ते याकचां याना बिज्यात । ध्व छगू
 तःघंगु तपस्या खः । भिक्षु संघं पाखें बौद्ध परियत्ति शिक्षाया
 संचालन जुया च्वंगु खं चर्चा याना धया बिज्यात— धम्मवती
 अनगारिकां धर्माचार्य पास यामा बोधे अनेक प्रकारं धर्म
 प्रचार याना च्वंगु आदर्श काय् बह जू ।

राज सभा स्थायी समितिधा अध्यक्ष सम्माननीय श्री
 भूपालमानसिंह कार्कीजुं धया दिल थौंयागु ऐतिहासिक
 समारोहे भाग काय् खंगु थःत थःम्हं अहो भाग्य समके

बुद्धा । धर्म मध्ये बौद्ध धर्म अग्र खः । थज्योगु बुद्धधर्म प्रचारया लागी जीवन अपंण याना बिज्याम्ह भिक्षु अमृतानन्द महास्थविरया सम्माने जूगु अभिनन्दन समारोह ऐतिहासिक मुज्या खः । धर्म मनु तःधं जू । वसपोल महास्थविर नं भिक्षुया कर्तव्य पालन याना बिज्याम्ह खः ।

राजसभा स्थायी समितिया सदस्य श्री बालकृष्ण समं घया दिल- बौद्ध विद्वत्ताय वसपोल नं छम्ह अद्वितीय महापुरुष खः ।

भूतपूर्व मन्त्री श्री भुवनलाल प्रधानं घया दिल-नेपाले बौद्धधर्म प्रचार व पुनरुत्थानया लागी यक्व संघर्ष जुल । थ्व संघर्षे भिक्षुपिनिगु तःधंगु त्याग, तपस्या दुध्यागु दु । थज्योगु इतिहासया खं लोमके मज्यु ।

राणाकाले धर्म याय्त ग्याना चर्वापि जनतातेत भिक्षु अमृतानन्द महास्थविरं भरोसा बिया जग बःलाका बिल । नेपाले बौद्धधर्म पुनरुद्धार याय्त वसपोलयागु तःधंगु देन दु । मेमेपिनिगु त्याग तपस्या नं स्मरणीय जू ।

राजसभा स्थायी समितिया सदस्य कवि श्री सिद्धि-चरणं घयादिल- न्हेंदया भिन्ने अपागधंगु उलिमछि बुद्ध-कालीन सफूत पिहाँ वोगु अभूतपूर्व खः । थ्व छगू महानगु ज्या खः । देश, धर्म व जातिया लागी ज्या याइम्ह व्यक्तिया सम्मान राष्ट्रया सम्मान खः ।

भिक्षु अमृतानन्द महास्थविरं धर्मपूजाया आयोजक धर्मकीर्ति विहारया प्रति कृतज्ञता प्रकट याना घया बिज्यात- न्ह्यागु ज्या नं पूर्वकेत आँट मेहनत अले सहयोग माः । आँट व साहस दुसां गुबलें गुबलें मेपिनिगु सहयोग नं माः । प्रो. श्री वटुकृष्ण भूषणयागु सहयोग मदुगु जूसा थुलिमछि सफू याकनं पिहाँ वैमखुगु ज्वी ।

अन्ते थोया समारोहया प्रमुख अतिथि श्री भूपालमान

सिंह कार्की पाखें धर्मकीर्ति विहारया प्रौढ कक्षाय, सुथेसिगु बौद्ध कक्षाय व बौद्ध हाजिर जवाफे प्रथम, द्वितीय व तृतीय जूपिन्त पुरस्कार वितरण जुल ।

सभापति आसनं नेपाल राजकीय प्रज्ञा प्रतिष्ठानया कुलपति श्री सूर्यविक्रम जवालीं विद्वानतेगु मान यायगु फुकांसिगु कर्तव्य खः घयादिल । भिक्षु अमृतानन्द महास्थविरं बुद्धकालीन सफूत जक मखु आनन्दकुटी विद्यापीठ, कलेजया स्थापना याना देश सेवा व धर्मया सेवा याना बिज्यात । वसपोलयागु ज्यां याना नेपाया न्ह्याय् च्वन ।

अन्ते श्री वरदेश मानन्धरं धन्यवाद ज्ञापन याना दिल ।

अभूतपूर्व प्रव्रज्या समारोह

धर्मकीर्ति विहार स्थापना जूगु फिस्वदें फुना फिप्यदं क्यंगु उपलक्षे धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठीया सदस्यपि फिस्वम्ह व बनेपाया उपासक छम्ह नापं जम्मा फिप्यम्ह भौतया ध्यानकुटी विहारे २०३५ असार १० गते शनिवार कृष्णपक्ष चौथी खनु भिक्षु प्रज्ञानन्द महास्थविर, भिक्षु अनिरुद्ध महास्थविर, भिक्षु सुबोधानन्द महास्थविर व भिक्षु बुद्धघोष महास्थविरपिनिगु उपाध्यायत्वे (आचार्यत्वे) न्हेनुया लागी संस्कार खंकेगु मती तया प्रव्रज्या समारोह अभूतपूर्व कथं सम्पन्न जुल ।

प्रव्रज्या कार्य ज्वी न्ह्यो भिक्षु अमृतानन्द महास्थविरं प्रव्रजित ज्वीगु अर्थात श्रामणेर ज्वीगुया महत्वया बारे व्याख्या याना सकसिगु ध्यान आकर्षित याना बिज्यात ।

न्ह्यापां प्रज्ञानन्द महास्थविरं सकसितं पञ्चशील प्रदान याना प्रव्रज्या समारोह शुरू याना बिज्यात ।

उक्त प्रव्रज्या समारोहे- श्री लोकदर्शन वज्राचार्यं वज्राचार्यपिनि नं प्यन्हुतक चूडाकम याना च्यो कोकायगु

चलन दु । जिमि अबुया पात्रु नं ब्रह्मू खः । ब्रह्मू नं चूडा-
कर्म याना शाक्य जूगु खं चर्चा याना बिज्यात । तर भिक्षु-
पिनिगु पाखें प्रव्रज्या ज्वीगु चलन संस्कारयात बदले याना
व्यू धयागु खं नं न्ह्यथना बिज्यात ।

श्री केशव काजी वैद्य बनेपाय् धनानकुटी विहार बने
जुया रचनात्मक ढंगं बौद्धधर्म प्रचार जुया वोगुलि भिक्षु
पिनि मू म्हस्यूगु खं न्ह्यथना दित ।

न्हू प्रव्रजित जूम्ह कोण्डण्य श्रामणेरं धन्यवाद ज्ञापन
याना बिज्यात ।

प्रव्रजित जूपिनिगु न्हापायागु व लिपायागु नां :-

१. विष्णु प्रसाद मानन्धर बनेपा बुद्धरक्षित श्रामणेर
२. प्रेमकुमार शाक्य काठमाडौं धर्मरक्षि श्रामणेर
३. चन्द्रेश तुलाधर " संघरक्षित श्रामणेर
४. वरदेश मानन्धर " कोण्डण्य श्रामणेर
५. ज्योतिरत्न स्थापित " वप्प श्रामणेर
६. अगम्यरत्न कसाकार " काश्यप श्रामणेर
७. शाक्यकुमार कसाकार " भद्रिय श्रामणेर
८. अमृतरत्न स्थापित " शीवली श्रामणेर
९. केशवराज श्रेष्ठ " अस्सजित श्रामणेर
१०. उदेनकुमार कसाकार " राहुल श्रामणेर
११. चिनिकाजी महर्जन " नन्द श्रामणेर
१२. अशोकमान महर्जन " यश श्रामणेर
१३. नारायण महर्जन " राष्ट्रपाल श्रामणेर
१४. मचाकाजी महर्जन " वक्कलि श्रामणेर

स्वन्हू बनेपाय् व छन्हू काठमाण्डुइ भिक्षु अश्वघोष
प्रमुख किप्याम्ह (१५) कोलाकं भिक्षा बिज्याबले अपार
जनतां श्रद्धा प्रकट याना भिक्षा दान व्यूगु दृश्य नेपाले
न्हापां जूगु घटना खः । खयेत ला २०३३ साले बुद्धया
जन्मभूमि लुम्बिनीस १३ म्ह प्रव्रजित जुया बौद्ध संस्कार

खंकेगु बुद्ध शासनिक ज्या जूगु खः । अनं लिपा किप्याम्ह
विद्यार्थीत बनेपा ध्यानकुटीसं प्रव्रजित जुया भिक्षा समेत
बंगु न्हापांगु ऐतिहासिक घटना खः ।

प्रव्रज्या समारोहया उपलक्षे ध्यानकुटीसं साप्ताहिक
धर्म देशना नं जुल । धर्म देशनाय् भाग कया बिज्यापि
खः भिक्षु सुबोधानन्द, भिक्षु बुद्धघोष, भिक्षु अश्वघोष,
भिक्षु सुमंगल, अनगारिका धम्मवती ।

किप्याम्ह श्रामणेर जूपि मध्ये श्रामणेर शीवली, श्राम-
णेर यश, श्रामणेर राहुल, श्रामणेर राष्ट्रपाल थुपि प्यम्ह
आतक स्हासु वसः पुना हे भौतया ध्यानकुटीसं भिक्षु
अश्वघोषया निर्देशने पालि भाय् व बुद्धधर्म अध्ययन याना
श्रमण धर्म पालन याना चर्चुं दु ।

नमोबुद्ध चैत्यपूजा

धर्मकीर्ति विहारया अन्तर्भाव्यापी महस्वपूर्णगु विहार
विहारे बुद्धपूजा याय्गु ग्वसाकथं २०३५ मंसीर १० गते
शनीवार खुनु महासत्त्व राजकुमारं धुंयात ला ध्यना नकुगु
थाय् नमोबुद्ध (नम्राय्) जुद्धपूजा भव्यरूपं सम्पन्न जुल ।

मंसीर ९ गते बहनी हे स्वसः मनुत नम्राय् बाय्
चववन । धर्मकीर्ति विहारं एक प्यंग बसे चवना बाय् च्वं
वपि दु । यल (ल. पु.), सांगु (त्रिशुली), भौत (बनेपा)
सांगा थास न ध्यंगु दु । ९ गते बहनी व १० गते सुये तथा
न्हिने स्वंगू इले जलपान भोगनया व्यवस्था काभ्रे जिल्ला
पञ्चायत पाखें जूगु छगू विशेषता दुगु समाचार खः । बाय्
च्वं वापिन्त थाय् बाय् व लाय्गु प्रबन्ध याना दीम्ह काभ्रे
जिल्ला पञ्चायत सभापति श्री आशाकाजी वैद्य खः । नेगु
ज्वरे यापि व गुहाली व्युपि बनेपा शाक्य खलः व भौत
ध्यानकुटी अध्ययन मण्डल परिवार खः ।

मंसीर १० गते सुथ न्हापां ५ बजे जलपान याना
पञ्चशील प्रार्थना जुल । अनं लिपा ध्यानकुटीया छम्ह

उपासक श्री केशवकाजी वैद्य स्वागत याना दिल ।

बनलि का. जि. पं. सभापति श्री आशाकाजी वैद्य-
नमोबुद्ध चैत्य चाहिले मजीक चलः (पैरो) वना स्यना
चवंगु जीर्णोद्धार यायत बागमती अश्वलाधीश, श्री लोकदर्शन
वज्राचार्य व काभ्रे जिल्ला पश्चायतया सहयोग छगू लाख
व न्हे न्यादो (एक लाख पचहत्तर हजार) तुका जीर्णोद्धार
जगु खँ न्ह्यथना दिल ।

वेकलं धया दिल- नमोबुद्धया बारे अंग्रेजी भासं नं
छगू निगू सफू पिकाय दुसा बांला जू । विदेशीत वया न्यनी
बले नमोबुद्धया बारे चवया तःगु छुं बीगु मदया मछालापुसे
च्वंका च्वनेमाः ।

भिक्षु अभघोषया पाखें बुद्धपूजा व पूजाया विश्लेषणं
लिपा धम्मवती अनगारिकां धया बिज्यात- धर्मकीर्ति
विहारं अश्वलव्यापी बुद्धपूजा न्यायकेगु खसा खया थौं थन
नमोबुद्ध थ्यं क वया बुद्धपूजाया शुभारम्भ याना । भिक्षुपि
च्वना बिज्यागु मुख्य मुख्यगु विहारे व ऐतिहासिक महत्त्व
दुगु प्रसिद्धगु विहारत जक कायगु योजना खः ।

वसपोलं धया बिज्यात- बुद्धपूजा यायबले भक्तिया
नाथ नापं ज्ञान नं दइ । कीगु जीवने भक्ति जक शान्ति
देमखु । ज्ञान दत धायवं जक सुख दइ । अथे भोभो सुसुं
छधौं क्वछुना छो पूज्यायवं धर्म लाइ मखु । विवेक बुद्धि
ज्जा याय फुसा जक धर्म लाइ ।

लुम्बिनी विकास समितिया अध्यक्ष श्री लोकदर्शन
वज्राचार्य नमोबुद्धया बारे जापाने व मंगोलियाय यववं
व्याख्या याना सफू च्वया तःगु दु, तर नमोबुद्ध धयागु गन,
छु देशे दु इमिसं मस्यू । छक थुगु बारे चर्चा जूबले नेपा-
याह् छमेस्यां नमो बुद्ध धयागु जिमियाय नेपाले दु धाबले
धयात दोह्रि (१०००/-) दां ब्यूगु खँ न्ह्यथना बिज्यात ।

श्री सुमंगल विहारे बुद्धपूजा

धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठी पाखें अश्वलव्यापी
मुख्य मुख्यगु विहारे बुद्धपूजा यायगु अभियान कथं २०३५
पौष १ गते शनीबारखुनु ल. पु. श्री सुमंगल विहारे कःकः
धायक बुद्धपूजा सम्पन्न जुल । भिक्षु बुद्धघोष महास्थविर
पाखें पञ्चशील प्रदान धुंका धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन
गोष्ठीया अध्यक्षा धम्मवती अनगारिकां (गुरुमां नं)
स्वागत भाषण याना बिज्यात । बुद्धपूजां लिपा भिक्षु
बुद्धघोष महास्थविरं धर्मदेशना याना बिज्यात । श्री वरदेश
मानन्धरं धर्मकीर्ति अध्ययन गोष्ठी पाखें धन्यवाद ज्ञापन
जुल । श्री सुमंगल बौद्ध संघपाखें सकसितं क्वाक मू क्वाति
त्वकेगु दानया ज्या जुल ।

त्रिशूली बौद्ध कार्यक्रम

धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठीया अधिराज्य अश्वल-
व्यापी बुद्धपूजा अभियानया सिलसिलाय काभ्रे जिल्ला
नमोबुद्ध व ललितपुरे बुद्धपूजां लिपा २९।१।२०३५ खुनु
नुवाकोट जिल्लाया त्रिशूली सुगतपुर विहारे भव्यकथं
बुद्धपूजा ।

भिक्षु महापन्थ पाखें पञ्चशील प्रदानं लिपा त्रिशूलीया
कर्मठ कार्यकर्ता श्री धर्मरत्न शाक्यं स्वागत भाषण याना
धया बिज्यात- थन त्रिशूली बुद्धपूजाया कार्यक्रम यक्वं
ज्वी धुंकल । तर थौं धर्मकीर्तिया अश्वलव्यापी बुद्धपूजा
यायगुकथं थन काभ्रे, बागमती, भक्तपुर, ललितपुर व
नुवाकोट जिल्लाया श्रद्धालुपि मुना बुद्धपूजा जूगु महत्त्व-
पूर्णगु खँ खः ।

भिक्षु अभघोषया पाखें बुद्धपूजा व उपदेशं लिपा
धम्मवती अनगारिकां धया बिज्यात- थव बुद्धपूजा न्यायका
च्वनागु वने मनं थाय वने नंकेगु, अनया जीवन गुलित
दुःखमय धयागु सीकेत नं खः । जीवने दुःख सुखया अनुभव

माः । मिजतसें दुःख पचे याय्फु । मिसातसें दुःख पचे याय् थाकु । मिसातेके नं दुःख पचे याय्गु शक्ति देके माला नं थ्व बुद्धपूजा तापाक वना याना च्वनागु खः ।

स्वसः प्यसः मनूतेत माक्व थाय् बाय् व छछा सकसितं नकेगु प्रबन्ध सुगत बौद्ध मण्डलं याना धन्यवादया पात्र जूगु जुल ।

स्वयम्भूइ बुद्धपूजा

धर्मकीर्ति विहारया आयोजनाय् ले छकी बुद्धपूजा न्याय्का च्वंगु कथं २०३५ फागुन १९ गते स्वयम्भूइ बुद्धपूजा सम्पन्न जुल ।

भिक्षु महानाम महास्थविरया पाखें पञ्चशील प्रदान लिपा धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठीया अध्यक्ष धम्मवती अनगारिकां घया बिज्यात- कीर्ति श्रद्धां थुकथं बुद्धपूजाय् वया भक्तिभाव क्यनेत जक मखु, जीवन ताले लाइगु ज्ञान देकेत नं खः । बुद्धि बुपिसं अपुक ज्या याइ । ज्ञां मदुपिसं चःति नाना वेक थाकु जया याइ । उर्कि बुद्धपूजा याय्बले ज्ञानया बाखें न्येकेगु कार्यक्रम देका तःगु खः ।

भिक्षु अश्वघोष पाखें बुद्धपूजाया विश्लेषणं लिपा भिक्षु कुमार काश्यपं धर्म देशना याना घया बिज्यात बुद्ध ध्वीका काय्मागु खं फुक ध्वीका कया बिज्याय् धुं कुम्ह जुल । ध्वीके मागु घयागु न्ह्यागु ज्या याय् न्ह्यो उगु बारे बांलाक बिचा याना ध्वीका काय्माः । बुद्ध द्योसिकं तःघंस्ह महापुरुष खः घयागु घटनात्मकं व्याख्या याना बिज्यात ।

अन्ते श्री प्रकाश वज्राचार्य धन्यवाद ज्ञापन याना बिज्यात । स्थानीय तेजमाया गुरूमाया पाखें मेच टेबल आदि यागु फुक प्रबन्ध याना धन्यवादया पात्र जुया बिज्यात । मेपिसं नं सुकू लाया पुण्य कमाय् याना बिज्यात ।

मणिचूडे बुद्धपूजा

धर्मकीर्तिया आयोजनाय् २०३५ चैत्र १८ गते शनि-

वारखुनु तस्सकं न्ह्याइपुक बुद्धपूजा जुल । न्ह्याइपुसे च्वंगु श्रद्धालु भक्तजनपि यक्व दुगुलि खः । बस न्याग, मिनि बस निगः, व ट्याक्सी निगले च्वना मनूत १७ गते शुक्रवारखुनु सकव (सांखु) तक वना पञ्चयोगिनी बाय् च्वना कन्हेखुनु सुथे ४.३० बजे मणिचूडया लागी प्रस्थान जुल । गुलि ६ बजे हे मणिचूड ध्यान गुलि ६.३० बजे ध्यान । अन बुद्धपूजा व जलपान याना मणिलिङ्गया लागी प्रस्थान जुल । सुथे ९ बजे मणिलिङ्ग ध्यान ।

आनन्दकुटी बुद्धपूजा

२०३६ वैशाख ८ गते धर्मकीर्ति विहारया आयोजनाय् आनन्दकुटी विहारे न्ह्याइपुक बुद्धपूजा जुल ।

भिक्षु महानास महास्थविर पाखें पञ्चशील प्रदानं लिपा धम्मवती अनगारिकां स्वागत भाषण याना घया बिज्यात- कीर्ति धर्मया सिकं ज्ञानया महत्वाद्दु ज्ञान मदुगु धर्म बांलासां हिसि मदु ।

भिक्षु अश्वघोषया पाखें बुद्धयाके मैत्री, करुणा, मुदिता, उपेक्षा घयागु प्यता गुण धर्म दु घका व्याख्या याना बुद्ध पूजा जुल ।

भिक्षु अमृतानन्द महास्थविरं छत्वाचा खें न्वंवाना आनन्दकुटी विहार स्थापना जूगु भिक्षु धर्मालोक महास्थविर पाखें खः । थन महापा खुते ख्या हगु सम्पत्ति इना काइगु थाय् खः । थन न्ह्यापां निसें ग्या घयागु मदु आनन्द जूगुलि थ्व बिहारया नां आनन्दकुटी जूगु खः । नेपाले यक्व विहारत दु तर आनन्दकुटी थेरवाद धर्मया मूल केन्द्र स्थान खः । थन छुं कचवं मदु, द्योपाला जुया हक ना वडपि मदु । शुद्धगु व स्वच्छगु विहार खः ।

वसपोल घया बिज्यात- धर्म प्रचार याय्त जीवन बलिदान याय् फेकेमाः । भिक्षुपिसं जक मखु उपासकपिसं नं धर्म प्रचारया लागीं तपस्या व बलिदान याय्माः ।

भिक्षु अमृतानन्द महास्थविरं थःगु रोगया नं चर्चा

याना धया बिज्यात- रोग ज्वीका च्वने अःपु निरोगी जुया च्वने थाकु । धार्थे निरोगी धैगु ला ईर्ष्या, द्वेष, लालच आदि क्लेश मन्त धाय्व तिनि खः । शारीरिक रोग नं जू । बुद्ध नं शारीरिक रोगं मुक्त मजू । तर बुद्ध धःगु ध्यान बलं रोग कष्टयात सह याना बिज्याय् फु ।

कृतज्ञता व धन्यवाद

भिक्षु अमृतानन्द महास्थविरं थः वीर अस्पताले दासः याका च्वना बिज्याबले हने बहूपि भिक्षु संघापि, श्री ५ बडामहारानी ऐश्वर्यं राज्यलक्ष्मी, सम्माननीय प्रधानमन्त्री श्री कीर्तिनिधि विष्ट आदि अनेक गण्यमाण्य व उपासक उपासिकापि करुणा तथा स्वः कागुलि सकसितं धन्यवाद बिया बिज्यात ।

भिक्षु कुमार काश्यपं धर्म देशना याना आलवक राक्षस व भगवान बुद्धया बिचे छत्फल जगु खं व्याख्या प्राना बिज्यात ।

आलवक राक्षसं बुद्धयाके प्यंगू प्रश्न न्यंगु दु-

१) मनूतेत दकसिबे तःधंगु धन छु ?

बुद्धया उत्तर खः श्रद्धा शुद्धगु विश्वास व मन चक्कना च्वनीगु ।

२) छु ज्या यात धासा सुख दइ ?

बुद्धया लिसः खः पर उपकारया धर्मयान धासा सुख दइ ।

३) रस मध्ये अपो स्वाद दुगु छु ?

बुद्ध धया बिज्यात- सत्य हे तःधंगु रस खः ।

४) उत्तम जीवन छु ?

प्रज्ञा दुमेसिगु जीवन उत्तम धका सम्यक सम्बद्धं ध्वाध्वीक कना बिज्यात ।

लुम्बिनी विकास समितिया अध्यक्ष श्री लोकदशनं वज्राचार्य- लुम्बिनी विकासया बारे धया बिज्यात- (१)

न्हापां नक्सा छगू तयार याय्त छगू करोड दां तुत । (२) लैया निर्माण (३) वृक्षारोपन (४) लःया समस्या समाधान । (५) लुम्बिनी वर्षया दुने लुम्बिनी विकासया ज्या शुरू ज्वी । न्हैदं (७ वर्ष) या दुने लुम्बिनी विकासया ज्या सिधै धयागु आशा प्रकट याना बिज्यात ।

आ नक्साया ज्या सिधल । भैरहवा लुम्बिनी मार्गं नं सिधल । वृक्षारोपन नं लाखौं ज्वीधुं कल । मेगु हानं सिमा पीगु ज्या याकनं ज्वीगु दु । लुम्बिनी विकासया तापनापं कपिलवस्तु व देवदहया विकास ज्वीगु खं नं ज्वी धुं कुगु दु धका प्रकट याना बिज्यात ।

आनन्दकुटी विहार गुठीया सचिव श्री तीर्थनारायण मानन्धरं लुम्बिनी वर्ष धयागुया माने आपासिनं मयू धका धागु न्यना । थ्व लुम्बिनी वर्ष धयागु जापाने विश्व बौद्ध सम्मेलने सर्व सम्मति पास यागु खं खः । थ्व दच्छिया लुम्बिनी विकासया लागि फक्व गुहाली बीगु व प्रचार याय्गु । लुम्बिनीया नामं भिभिगु ज्या याना यंक्यगु । आनन्दकुटी बुद्धपूजा याय्गु आयोजना यागुलि आनन्दकुटी दायक पाखें धन्यवाद नं बिया दल ।

अन्ते धर्मकीर्ति अध्ययन गोष्ठी पाखें श्री ज्ञानिरत्न तुलाधरं आयोजक तेत धन्यवाद जापन यानादिल ।

स्वागत समारोह

२०३६ बैशाख ७ गते अष्टमीखुनु जापानया छगू तःधंगु रेड. यू. काइ क्योदानया अध्यक्ष श्री ओजादाया सम्माने छगू स्वागत समारोह जुल । न्हापां काठमाडौं रेड. यू. काइ बौद्ध संस्थाया संस्थापक श्री सानुरत्न स्थापितजुं स्वै माखं कोखाय्का स्वागत याना दल ।

पञ्चशील प्रार्थनां लिपा श्री हिराकाजी श्रेष्ठं जापानी शिष्टमण्डलया परिचय बिया दल । वेकन धया दल- जापाने रेड. यू. काइ धयागु दकसिबे तःधंगु बौद्ध संस्था

खः । शुर्पि शाक्यमुनि बुद्ध माने याईपि सद्धमे पुण्डरिकया भक्ति याना चवनीपि उपासकत खः ।

अनं लिपा धर्मकीर्ति विहारया अध्यक्ष धम्मवतीं स्वागत याना धया बिज्यात-बौद्ध विद्वानतेगु स्वागत याय्गु कीगु कर्तव्य खः । छायाघासा विदेशी बौद्धते मती खः नेपाल छगू हिन्दू राज्य जूगुलि थन बौद्धत मद्दु धयाथे ।

धुकथं विदेशी बौद्ध विद्वानतेत स्वागत यानागुलि इमिगु भ्रमयात धवीका बीगु नं जू वं ।

वसपोलं धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठीया प्यगू उद्देश्य नं व्याख्या याना बिज्यात ।

अनं लिपा जापानी बौद्ध नेता श्री अजोदां धया दिल- बुद्धया जन्मभूमी दर्शन याय् खना साप लेता वो । लुम्बिनी विकासया ज्याय् आर्थिक सहयोग बीत नं नेपा धयागु खः ।

रेड. यू. काइ बौद्ध संस्थाया परिचय बिया धया दिल- शाक्य मुनि बुद्धया शिक्षां जागु सद्धमपुण्डरीकया प्रचार याना समाज कल्याणया ज्या याना चवनापि खः । धव संस्थाया सदस्यत २५ लाख दु । धव संस्थाया शाखात अमेरिका, क्यानाडा, मेक्सिको, अस्ट्रेलिया, स्पेन, फ्रांस, नेपाल आदि ४० गू देशे दु । जिमिगु उद्देश्य अनुसार सी धु कुपिनिगु गुण स्मरण याना पुण्य तोता बीगु, शाक्य-मुनि बुद्धया शिक्षा सकसिनं व्यवहारे छ्द्यले फेगुकथं प्रचार याना चवना । जिमिगु बौद्ध संस्थाय् विशेषं ह्याय्म्हपि भाजुपिसं रूचि कया शिक्षा अध्ययन याना च्वंपि दु ।

जिमिगु निगूगु उद्देश्य विश्वशान्ति स्थापना याय्त परस्पर मैत्री बलायमाः धयागु प्रचार याय्गु ।

स्वंगूगु उद्देश्य खः थः स्वया थकारिपन्त उचित समाज गौरव तथा माने याय्गु ।

मेगु खः परस्पर विश्वास देगुकथं समाज कल्याणया

ज्या याना यंकेगु गथे कि हिटिया प्रबन्ध, रोगिया सेवा आदि ।

श्री लोकदर्शन वज्राचार्ये धया बिज्यात- वेकपिसं लुम्बिनी विकासया लागी निगू करोड च्यागू लाख व ६० (चेदो) दाँ रेड. यू. काइ संस्थां आर्थिक सहयोग ब्यूगु दु । धव ध्यबां प्यता वस्तु देकीगु दु—

१) लुम्बिनी व बुद्धधर्मया बारे अनुसन्धान केन्द्र ।

२) लुम्बिनी व कपिलवस्तुइ लुया बोगु ऐतिहासिक वस्तुत तेगु संग्रहालय ।

३) अभिलेखालय (पुलांगु लिपि संग्रह)

४) सभा याय्गु तःधंगु हल भवन ।

श्री ५ या सरकार कपिलवस्तु व देवदहया विकासया ज्या नं लुम्बिनी विकास समितियात जिम्मा ब्यूगु खं नं प्रकट याना बिज्यात । परस्पर उपहार आदान प्रदान नं जुल ।

जापानी बौद्ध शिष्ट मण्डलया स्वागत

कोदो क्योदान (विहार) या अध्यक्ष श्रीमान् शोकान ओकानो उपाध्यक्ष श्रीमती रिन्की ओकान प्रमुख जापानी बौद्ध शिष्ट मण्डलया सम्माने २०३५ फागुन २६ धर्मकीर्ति विहारे कःकः धायक स्वागत समारोह सम्पन्न जुल ।

न्हापां पञ्च कन्यापिसं स्वां मूह बिया लसकुस (स्वागत) याना दुने ब्वना यंकेगु ज्या जुल । पञ्चशील प्रार्थनां लिपा पाहाँ भाजु मेजुपिन्त धर्मकीर्ति विहारया उपासक उपासिका पिसं स्वां माल क्वखाय्का स्वागत जुल ।

अनंलि लुम्बिनी विकास समितिया अध्यक्ष श्री लोक दर्शन वज्राचार्ये जापानी बौद्ध शिष्ट मण्डलया परिचय बिया धया बिज्यात- थन बिज्याना च्वंम्ह श्रीमान् शोकान ओकानो कोदो क्योदान बौद्ध विहारया अध्यक्ष खः ।

वसपोलया अबु न्हापा नियम पुरे जूम्ह संखाना तम्ह ब्याहा याय मज्यूम्ह भिक्षु खः । तर जापानया बुद्धिजीवि विद्वान वर्ग ब्याहा मयासे ब्रह्मचर्यं जीवन हुनेगु तसकं थाकु, विश्वास याय फेमखु धयागु आपासिनं विचार पकट यागु जक मखु पत्याः हे नं मयागुलि व भ्हासु वसः पुना ज्या याय नं मछिना विवाहित जीवन हना गुजुं जुया धर्म प्रचार याना बिज्यात । माँ-अबुपि परलोक जूसैलि थन बिज्याना च्वंपि निम्हं कोदो क्योदानया अध्यक्ष वनापं च्वंम्ह वसपोलया श्रीमती रिन्को ओकान उपाध्यक्ष अले मेपि कायपि खः ।

वसपोलपि लुम्बिनी विकास समितिया निमन्त्रणाय नेपाः बिज्यान च्वंगु गौतम बुद्ध (सिद्धार्थ) या जन्मभूमि लुम्बिनी व कपिलवस्तु तिलौराकोट दर्शन यायत खः ।

श्री लोकदर्शन वच्चाचार्यजुं धर्मकीर्ति विहारया मतिविधि बारे नं परिचय बिया घया बिज्यात- थव छगू अनगारिका (भिक्षुणी) पिनिगु विहार खः । थन सुथे सुथे मस्तेत बौद्ध शिक्षा बिया च्वंगु दु । शनिवार पतिकं ल्यासे ल्याय्महपिन्त बृद्धधर्मया शिक्षा बिया च्वंथें शुक्रवार पतिकं दुःखा बुह्नीतेत आखः स्यनेगु ज्या जुया च्वंगु दु । गाँ-गामे ले हरु बुद्धपूजा व धर्मदेशना, अनाथपिन्त वस्त्र दान बीगू व वैशाख पुह्नीबले अस्पताल पतिकं बिरामीतेत फलफुल व विष्कट वितरण अले पुस्तक निःशुल्क वितरण आदि जुया च्वंगु खें नं चर्चा याना बिज्यात ।

अनं लिपा धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठीया अध्यक्ष धम्मवती गुरूमानं स्वागत भाषण याना घया बिज्यात- जापान भौगोलिक दृष्टि तापा सा नं बुद्धधर्मया नातां नेपा व जापान गाक्कं सत्तित ।

थव धर्मकीर्ति विहार चिकिचा धंगु खः । थन विकिचा धंगु गोष्ठी छगू नं देका तथा । थुकी प्यंगू धर्म प्रचारया

उद्देश्य मध्ये छगू विदेशी बौद्ध विद्वाननेगु स्वागत यायगु नं खः । उकि थों कोदो क्योदानया अध्यक्ष व उपाध्यक्ष जापानी बौद्ध शिष्ट मण्डलया स्वागत याय खना जिमित साप लेता वो । बुद्ध छम्ह शान्तिया अग्रदूत खः । अतः विश्व शान्तिया लागी फी बौद्धते परस्पर मैत्री बल्लाका च्वनेगु अत्यावश्यक जू ।

कोदो क्योदानया अध्यक्षजुं घया बिज्यात-दक्षिणपूर्वी एशियाय् जिमिगु दकले न्हापांयागु यात्रा बुद्ध जन्मभूमि नेपाले जुल । उकि जिपि भाग्यमानी भालपा च्वना । नेपा वया दकले न्हापां दर्शन पावे जूगु व वक्कक स्वागत याके खगु न थवहे धर्मकीर्ति विहारे खः ।

वसपोल अध्यक्षजुं घया बिज्यात- बुद्धधर्म साप तःध थव धर्म व्यवहारे छयला यंकेगु कुतः याय मागु जक मखु दैनिक जीवने छयले फेके मागु दु । थुकि हे जक जीवन सुखमय ज्वी । जीवन सुखमय ज्वीगु उपाय बुद्ध तःगू मछि कना बिज्यागु दु उकी मध्ये भिपि पासापि संगत यायगु छगू मुख्यगु खः । मभिपि नाप संगत जुलकि जीवन अंधकारे लाड । थव खें थवीका बीत बाखें कना श्रोतामणया ध्यान आकषित याना बिज्यात ।

छथों निगः लुम्ह भंगः

छथाय् जगले छथों निगः दुम्ह फंगः छम्ह दु । छन्हु छगः छथोंया न्ह्यो वया च्वन । मेगु छथोंम्ह फंगः नं साप सागु फल नया बिल । न्ह्यो वोमेसित छाय् थने । जि नसां निम्हेस्यां प्वाः छगः जा खःनि धका मती तल । उमेस्या न्ह्याल चाबले प्वाः जाया ऊयातुसे च्वं च्वन । बं न्यन मेगु छथोंयाके छं छुं नयागु दुला ? मेगु छथों नं लिसः बिल- खः सागु फल छगः लुधक नया । थव खें न्यना वया तं पिहां बलः ईष्यां जुल । जि न्ह्यो वया च्वतलें थः याकचां सागु फलफुल नल का ! जि स्यूका छन्त यायगु घना उमेस्या

न्हो वया च्वंतले बीख दुगु फल नया बिल । प्वाः गोल-
माल जुया वीबले मेम्ह छर्घों नं न्यन- ए पासा ! छं छुं
नया ला ?

लिसः बिल- छ उखुनु जि न्ह्यो त्रया च्वंबले जित
मथंसे सासागु नल । उकिं छं नं न्ह्यो वीबले जि बीख दुगु
फल नया बिया ।

अले मेम्हसें घाल- घत्तेरी का छंगु कुबुद्धि । आ छी
निम्हं फुत का घया छर्घों निगः दुम्ह छंगः सित्त । उकिं
मभिपि पासा नाले मज्यू ।

अनं लिपां उपाध्यक्ष श्रीमती रिन्को ओकानं घया
बिज्यात- जापाने यक्वं धर्मं दु । उकी मध्ये महायान
बौद्धधर्मं मुख्य रूपं प्रचारया नापं माने याना च्वंपि दु ।
थेरवाद धर्मं नं यक्वं प्रचार जुया वया च्वंगु दु । न्ह्यागु
धर्मं माने याना च्वंसा नं कीत आध्यात्मिक शान्ति दुसा
गाः ।

भौतिक शान्ति व आध्यात्मिक शान्ति गाक्कं पाः ।
भौतिक शान्ति घयागु यक्व सम्पत्ति देगुयात घाइ । तर
न्ह्याक्व सम्पत्ति दुसां मनूतेत सन्तोष मडु । गाः घयागु
मडु । न्ह्याक्व दुसां शान्ति मडु ।

वसपोलं जापाने मिसातेगु चर्चा याना घया बिज्यात-
इमियाय् नं मिसातेगु दर्जा क्वे लानि । मिजंतसें डबे याना
तगुलि अथे जुया च्वंगु थे च्वं । मिसातेत नं समान
अधिकार बीमाः घयागु थीया मॉन खः । उकिं हे कोदो
क्योदान बौद्ध संघे मिजंम्ह अध्यक्ष, मिसाम्ह उपाध्यक्ष
याना तःगु खः । जिमि निम्तिपू हे अध्यक्ष व उपाध्यक्ष
घका न्यनेबले छु थें छु थें च्वनी । ज्या याना यकत संघ
संस्था माः थें न्ह्यागु संस्थाय् नं थःथः मनून पदाधिकारी
ज्वीमाः थें च्वं । अले त्वापु मदेका मिले जुया ज्या याना
यक्व फैं । ज्या नं निस्वार्थरूपं बालाक याना यंक्यमाः ।

कोदो क्योदान बौद्ध संघया सदस्यत वा अनुयायीत
न्यागू लाख दु । उलि माये स्वदो (३०००) नायोत दु ।
जिमिगु उद्देश्य आध्यात्मिक शान्तिया लागी बौद्ध शिक्षा
प्रचार यायगु खः । भौतिक उन्नति जुयां मगाः । जापाने
छुं जक मडु घयागु दु । सकतां दु, एसा नं जापानीतेगु मने
शान्ति मडु । सन्तोष मडु । जीवने शान्ति व सन्तोषया,
लागी दकसिबे न्हापां मन शुद्ध यायमाः । नेगु त्वनेगु जक
देवं जीवन सुखमय मजू ।

जापाने बुद्धा बुद्धीतेया वास्ता मतेगु त्वे छ्वा दया
वल । कोदो क्योदान बौद्ध संघया निगूगु मुख्य उद्देश्य
अजोगु बैस वंपि मां-बोपिन्ता वास्ता मतेगु पह मज्यू घका
प्रचार यायगु नं खः घया बिज्यात ।

अन्ते घया बिज्यात- धर्मकीर्ति विहार नं मिसातेगु
धर्मप्रचार केन्द्र व यक्व समाज सुधारया ज्या थन जूय्
च्वंगु खं न्यने दुगु मिसाते लागी साब हे उत्साह बढे ज्वीगु
खं खः । थनया गतिविधि खना तस्सकं प्रभावित जूगु खं
न्ह्यथना बिज्यात ।

अन्ते सुश्री प्रेमहिरा ताम्रकारं धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन
गोष्ठी पाखें धन्यवाद बौध्वा धर्मकीर्तिया अध्यक्ष मन्वती
शुरुमानं उपहार प्रदान याना बिज्यात । दिवा भोजन संग्रह
नं थनसं जुल ।

अनाथपिन्त भोजन वस्त्र दान

काभ्रे जिल्लामा पाँच ठाल घया थाय् समाज कल्याण
केन्द्र छगू देका तःगु दु । काठमाण्डू गहरे अनाथ जुया
फोना नया च्वंपि ज्वना हया अन लहिना आखः न भक्का
काप थाय्गु आदि घरेलु ज्या नं स्थना तःगु दु ।

२०३५ चैत्र ११ गते उक्त समाज कल्याण केन्द्रे
च्वंपि अनाथपिन्त धर्मकीर्ति विहार पाखें भोजन संग्रह व
वस्त्र दान जुल । मिजं मस्ते कट्टु छग छग व मिसातेत

ले छपा छपा इतुं बहाया चम्पावती बनिया पाखें प्रदान जुल । थवयां न्हापा नं श्री कमलवीर सि कंसाकार पाखें लुमुसे च्वगु गा छपु छपु प्रदान जूगु दु । अन च्वपि निसःति अनाथपिन्त सच्छि मयाक धर्मकीति विहारया उपासक उपासिकापि बना बिस्कट, चकलेट, सावु आदि दान बिया वोगु दु ।

छगु समारोहया बिचे उक्त समाज कल्याण केन्द्रयात १२ इञ्च तःधिकम्ह घलोठयाम्ह बुद्धमूर्ति छमू दराज छग देका काभ्रे जिल्ला पञ्चायत सभापति श्री आशाकाजी वेच्यया ल्हाती धम्मवती गुरुमां नं लः ल्हाना ब्यूगु दु ।

महाप्रज्ञा बौद्धऋषी मन्त

वि सं. १९५८ जेष्ठ शुक्ल तृतीयाखुनु जन्म जुम्ह

प्रमबहादुर श्रेष्ठ १९८२ साले लामा भिक्षु जुया महाप्रज्ञा धायका बुद्धधर्म प्रचार, बुद्धमूर्ति निर्माण व नेपाल भाषां धर्म प्रचार यागु तोह ज्वना राणा शासन देशं पतिना बिल । न्याम्ह लामा भिक्षुपि मध्ये दकसिबे थकालिम्ह खः । वसपोल "ललितविस्तर" पालि भाषानुसार च्वया बिज्याम्ह खः । वसपोल साहित्य सुता, कर्मस्थानाचार्य, मूर्तिकार, चित्रकार, मधुर धर्म व्याख्याता खः । वसपोल लामा भिक्षु तोता थेरवादी भिक्षु जुया नेपाले (भोजपुरे) दकले न्हापां दुहाँ बिज्याम्ह खः । लिपा रोगं याना गृहस्थी जुया ध्याहा याना काय् छम्ह, म्हाय् छम्ह देका हाकनं छेँ तोता बौद्ध ऋषी जुया बिज्यात । वसपोल महाप्रज्ञा बौद्धऋषी २०३५ चैत ९ गते थव संसार तोता बिज्यात ।

५

२५२३ गूगु स्वाँया-पुन्हीया उपलक्षे

भिन्तुना

नेपालया प्राचीन कलां जाःगु, उपहार बीत ल्वःगु सियागु कसापूर्ण ऊयाः, ल्वखा आदि वस्तुया लागी

जिमित लुमंका दिसँ

छिगु अर्डर मुताविक धैधैथे च्वंक बुत्ता किया छितः मामाःगु सियागु न्हागुं वस्तुत स्यल्लाक, बाँलाक, दंक व भिक दयका बीगु थाय्

ऊड कार्भिङ्ग इण्डष्ट्रिज (प्रा.) लि.

फोन नं. (कारखाना : २१-४४७
छेँ : २१-३६६

पाटन औद्योगिक क्षेत्र
लगनखेल, ललितपुर

Characteristics of Buddha

Certain scholars think that Buddhism is an offset branch of Hinduism, because both of these religions believe in re-incarnation, action (*kamma*) and meditation. However, this idea is not true as Buddhism has its own characteristic features that are unavailable in other religions,

In fact, Buddhism is not a religion in a layman-sense because it does not believe in super human beings, the gods. Further, in contrast to other religions, it does not believe in an immortal soul (*atman*), although there is rebirth in Buddhism.

A unique feature of this religion is its emphasis on free thinking. The Buddha said, "One should not follow any idea or do anything merely because these are told by superiors, or traditional, or written in divine-books. One has to use his own brain, before accepting anything or any idea, whether it is acceptable or not. That is why there is no such a book in Buddhism like Bible, Veda, Kuran, etc. to which the followers must have to believe and do anything that are written in black and white.

Buddhism always follows the middle path, avoiding the two extremes in every action and every idea. Hence, according to this religion, one would succeed to reach the destiny, called *Nibbana*, neither being too much luxurious nor bearing too much sufferings. Hence, in contrast to our local views, Buddhism neither strictly forbid to kill nor strictly forbid to be a carnivore. There are certain conditions that must be fulfilled informing a killing, called *Himsa*. Similarly one can eat meat in certain special situations. Even the Buddha had eaten meat, as described in *Tripitaka* (the sacred book of Buddhists).

Buddhism always encourages to perform own's duty. One should not depend upon others (i.e. upon fate-makers, gods, lucks, etc.) for his own progress. Even the Buddha accepted that he was a guide not a god.

One should not get attached to anything excessively, as all the things are mortal, destroyable or changeable and one would suffer by loving them when they are changed or destroyed. Similarly, we should not hold any idea firmly.

Although Buddhist philosophy is regarded as one of the deepest philosophies of the world, yet it is one of the most practicable among philosophies.

Buddhism is one of those, religions in which there are sufficient facilities for women. There is no place for caste system in *Theravada* Buddhism. Buddhism may be regarded as one of the least superstitious religions as it always tends to eradicate superstitions.

Unlike in christianity, there is no heir in Buddhism who may be regarded as the master of all the Buddhists living at a particular time - period.

There is little place for praying in Buddhism which rather emphasizes on performing own's duty.

From these few features Buddhism can be clearly distinguished among world religions. It is not suitable to regard this religion as a derivative of Hinduism. Being a practicable and simple religion, it has been spreading fastly all over the world. But there has never been any blood shed in preaching this religion. Truly, Buddhism is a unique religion with unique characteristic features.

Activities of the Dharma Kirti Vihar

The Dharma Kirti Vihar was founded in 1966 by Anagarika Dhammawati in order to carry on the study of the practical aspect of Buddhism. All the activities carried out at the Vihar are based upon the essential teachings of Buddhism.

The Dharma Kirti Vihar runs a morning class impart religious education to children. Various aspects of Buddhism like the Dhammapada, the Buddha Jiwani (Life of Buddha), and the Griha Vinaya (Ethics in Buddhism)

are taught. The students are given test on Buddhism annually and awarded prizes out of the fund donated by Mr. Lok Darshan Bajracharya.

The Dharma Kirti Vihar holds a weekly programme of preachings and discussion about Buddhism. It has made it imperative for its members to wear uniforms made of the native stuff. This regulation of uniform has helped to make life simpler and drawn inhibitions and class consciousness among the members.

The Dharma Kirti Vihar has often been organizing a pilgrimage party to Sri Lanka, Burma, Thailand and India to give its members on-the-spot information about Buddhism in the foreign countries. Besides taking a pilgrimage to the foreign countries, it also takes its members on religious tour around the kingdom of Nepal. The year the members of the Dharma Kirti Vihar tour the Buddhist ancient caves of Ajanta, Elora and Kashmir. In the various places the seminar and the slide show about the life of Buddha were held. All the activities carried out by the Dharma Kirti Vihar are in tune with the teachings of Buddha for the welfare of the common people.

In order to inculcate in young boys and girls the true ideas of Buddhism the Dharma Kirti Vihar founded the Dharma Kirti Bauddha Adhyayan Gosthi, the Buddhist Study Circle in 1972 under the chairmanship of Anagarika Dhammawati. The main objectives of the Dharma Kirti Bauddha Adhyayan Gosthi are as follows:

1. To study the pragmatic aspects of Buddhism.
2. To spread Buddhism in the rural area of Nepal.
3. To publish an annual magazine.

4. To welcome the foreign Buddhist Scholars.

The Dharma Kirti Bauddha Adhyayan Gosthi meets every Saturday evening. Bhikshu Ashwa Ghosh and Anagarika Dhammawati discuss the pragmatic aspects of Buddhism and give a moral instruction. Adhyayan Gosthi also conducted short term training programme for Home Nursing and Sculpture with the help of two different teachers. One of the important activities of the Dharma Kirti Adhyayan Gosthi is that Mahagunawati teaches its members embroidery and the art of making paper flowers. The embroidery and paper flowers made by its young members are displayed on the anniversary of the Dharma Kirti Bauddha Adhyayan Gosthi.

The additional activities of the Dharma Kirti Vihar are worth mentioning. It publishes books on Buddhism every month and distributes them freely. It has been successfully running a class of Buddhism for adults since 1975. It has been very often going out to the rural areas and holding a seminar and a slide show about Buddhism and places of interest in other Buddhist countries.

शान्तिनायक गौतम बुद्ध महापरिनिर्वाण जुया बिज्यागु

२५२३ दँ क्यंगु

पवित्र बैशाख-पुहीया उपलक्ष्ये

भिन्तुना

छगू खँ लुमंका दिसँ—

मोटरया सामानत माल धाःसा

जोगवीर सिं कमलवीर सिं

२८ जुद्ध सडक, काठमाडौं ।

फोन : ११४५३, १३८४२, १४६५४

**Good Wishes to all the Nepalese
and
also to all the Tourist**

**On the Happy Occasion of
2523 Mahaparinirvana Anniversary
of
LORD BUDDHA**

BHIMRATNA HARSHARATNA

**HOTEL CRYSTAL
NEW HOTEL CRYSTAL
HOTEL SIDDHARTHA**

सिद्धार्थ गौतमको जन्म, बुद्धत्व प्राप्ति तथा

वहाँको २५२३ सौं महापरिनिर्वाण दिवस

बैशाख पूर्णिमाको

हार्दिक शुभ-कामना

बालाजु अटोवर्क्स प्रा. लि.

रजिष्टर्ड अफिस :

२८ जुद्धसङ्क

काठमाडौं

फोन : ११४५३

वर्कसप :

बालाजु औद्योगिक क्षेत्र

बालाजु, काठमाडौं

फोन : १३५८४